

VIDLJIVOST I JAVNA PERCEPCIJA UDRUGA U HRVATSKOJ 2012.

ELABORATI

II

INSTITUT DRUŠTVENIH ZNANOSTI
IVO **PILAR**

VIDLJIVOST I JAVNA PERCEPCIJA UDRUGA U HRVATSKOJ 2012.

Zagreb, kolovoz 2012.

ISTRAŽIVANJE

Javno mnijenje: *Vidljivost i javna percepcija organizacija civilnog društva u Republici Hrvatskoj 2012.*

NARUČITELJ

SIPU International AB - TACSO ured u Hrvatskoj

ORGANIZACIJA I PROVEDBA ISTRAŽIVANJA

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
Zagreb, Marulićev trg 19/1

VODITELJICA ISTRAŽIVANJA

Renata Franc

SURADNICI

Ivan Dević
Vanja Međugorac
Stanko Rihtar
Ines Sučić

AUTORI IZVJEŠĆA

Renata Franc
Ines Sučić
Vanja Međugorac
Stanko Rihtar

LEKTURA: HRVATSKI

Mirna Vaupotić –Murati

LEKTURA: ENGLESKI

Lyn Šikić-Mićanović

TERMIN ANKETIRANJA

Od 10. travnja 2012. do 11. svibnja 2012.

PREDAJA IZVJEŠĆA

15. kolovoza 2012.

SADRŽAJ

EXECUTIVE SUMMARY	6
I. UVOD	11
II. METODA	11
1. Cilj i predmet istraživanja	11
2. Anketni upitnik	12
3. Uzorak	12
4. Termini i okolnosti istraživanja	14
5. Obrada i prikaz rezultata	14
III. PREGLED REZULTATA	15
1. Poznavanje izraza <i>udruga</i>	15
1.1. Poznavanje izraza <i>udruga</i> (<i>nevladina organizacija</i>)	15
1.2. Značajne razlike u poznavanju izraza <i>udruga</i> s obzirom na sociodemografska obilježja	15
1.3. Poznavanje konkretnih udruga	17
1.4. Značajne razlike u poznavanju konkretnih udruga s obzirom na sociodemografska obilježja	19
1.4. Sažetak	20
2. Izravno iskustvo s udrugama i poznavanje članova	21
2.1. Poznavanje aktivnih članova udruge	21
2.2. Značajne razlike u poznavanju aktivnih članova udruga s obzirom na sociodemografska obilježja	23
2.3. Iskustvo ispitanika kao korisnika usluga udruga	23
2.4. Značajne razlike u iskustvu ispitanika kao korisnika usluga udruga s obzirom na sociodemografska obilježja	24
2.5. Zastupljenost članstva u udrugama s obzirom na tip članstva	25
2.6. Značajne razlike između članova i nečlanova udruga u sociodemografskim obilježjima	25
2.7. Spremnost uključivanja u rad udruga	26
2.8. Značajne razlike u spremnosti uključivanja u rad udruga s obzirom na sociodemografska obilježja	27
2.9. Sažetak	28

3. Stavovi o udrugama	30
3.1. Opći stav o udrugama	30
3.2. Značajne razlike u općem stavu prema udrugama s obzirom na sociodemografska obilježja	30
3.3. Pozitivni i negativni stavovi o udrugama	31
3.4. Značajne razlike u pozitivnim i negativnim stavovima prema udrugama s obzirom na sociodemografska obilježja	35
3.5. Sociodemografska obilježja kao izvori razlika u posebnim stavovima prema udrugama	41
3.6. Procijenjeni doprinosi rada udruga	42
3.7. Značajne razlike u procjenama doprinosa rada udruga s obzirom na sociodemografska obilježja	44
3.8. Procjene postojećeg i poželjnog stupnja utjecaja udruga	48
3.9. Značajne razlike u procjenama postojećeg i poželjnog stupnja utjecaja udruga s obzirom na sociodemografska obilježja	50
3.10. Procijenjeni mogući utjecaj osobe kao pojedinca i kao člana udruge	52
3.11. Značajne razlike u procjeni mogućeg utjecaja osobe kao pojedinca i kao člana udruge s obzirom na sociodemografska obilježja	55
3.12. Sažetak	60
IV. OPĆI ZAKLJUČCI	64
V. PRILOG	
Usporedni prikaz odgovora u ispitivanju 2007. i 2012. za pojedina pitanja	67

EXECUTIVE SUMMARY

- The results presented in this report are based on findings from a telephone survey on a national representative sample of Croatian citizens (N=1004, response rate 59.9 percent). The survey was conducted by the Ivo Pilar Institute of Social Sciences (from April 10 to May 11, 2012) within the project “Visibility and public perception of CSO” for the SIPU International AB – TACSO office in Croatia. The main goal of this project was to provide an insight into the most relevant changes in visibility and the public perception of NGOs in Croatia, in comparison to findings from previous research (phone surveys) conducted in 2006 and 2007, as well as, face to face surveys conducted in 2005.
- The specific research objectives were
 - to determine public knowledge and information about NGOs’ existence and activities;
 - to determine public attitudes towards NGOs and their activities;
 - to determine the relationship between the public's basic socio-demographic characteristics and knowledge as well as attitudes towards NGOs;
 - to determine the relationship between religiosity (importance of religion) and political orientation and knowledge as well as attitudes towards NGOs;
 - to determine possible changes in public awareness of and attitudes towards NGOs in relation to the situation in June 2006, June 2007 and to a possible extent in July 2005.
- In order to achieve these objectives the survey questionnaire encompassed the following group of variables: familiarity with the expression NGO and its meaning, knowledge about concrete NGOs, direct experiences with NGOs and their members (knowing the active members, direct experiences as beneficiaries of NGO activities, and prevalence of NGO membership), general and specific attitudes towards NGOs and their activities, socio-demographic characteristics (gender, age, level of education, employment status, income, urban level), religiosity (importance of religion) and political orientation.
- The phone survey was conducted by trained interviewers, permanent part-time associates of the Institute, under the direction and control of the field research manager and coordinator. Data were collected in a three-stage stratified sample (by region, type and size of settlements), with a random selection of units within each stratum. The choice of participants within a selected household was carried out using the Trohdahl-Carter method (a version of the Latin square), which provides a representativeness of the sample according to gender and age. In order to ensure the comparability of results, the methodology of sample selection followed a methodology applied in our previous phone surveys conducted on the same topic in 2006 and 2007. The achieved sample allows assessment of population parameters with a theoretical error not exceeding ± 3.2 percent, with the risk level in making conclusions less than five percent. Data were weighted with regard to level of education.

- More than eight tenths of Croatian citizens (86%) are familiar with the expression udruga (nongovernmental association, NGO), while about six tenths (64%) know the meaning of the term and slightly more than two tenths have only heard of the term but do not know the meaning. Similarly, about six tenths of citizens know a concrete or common name for at least one NGO. In comparison to findings from the 2007 survey, the proportion of citizens who understand the meaning of the term udruga (or NGOs) significantly increased while the share of citizens who do not understand significantly decreased. Familiarity with the term udruga (NGO) and its meaning is less prevalent among older citizens, citizens with a lower level of education and a lower income, citizens who are retired or unemployed, citizens from villages with a small or medium degree of urbanization, among citizens for whom religion is important and whose political orientation is either right or central. Of all the socio-demographic characteristics analyzed, the greatest differences in the knowledge of specific NGOs are associated with the level of education.

- Slightly less than four tenths of citizens (37%) know at least one person - who is an active NGO member, which indicates a significant increase compared to data collected in 2007 (23%). Knowing people who are active NGO members is more prevalent among younger and middle-aged citizens, men, citizens who are not retired, among better educated citizens, among citizens with a higher income and among citizens from villages with a medium degree of urbanization.

- Slightly less than three tenths of citizens (26%) experienced at least one benefit from NGO activities (of seven encompassed) which indicates an increase compared to data collected in 2007 (17%). Similar to findings from 2007, citizens most often experienced only one consequence of NGO activities; mostly receiving advice, or facilitated access to some important information. Among the citizens who experienced benefits of NGO activities there are more persons with a higher education, higher income and citizens from villages with a moderate and a high level of urbanization.

- About two tenths of citizens (19%) consider themselves as members of NGOs, while one tenth (10%) consider themselves as active volunteers. In comparison to findings from 2007 the prevalence of NGO membership has doubled. Membership in NGOs is more characteristic for citizens with a higher level of education and for men than women, while it is less prevalent in the group of citizens with the lowest income.

- Slightly less than half of citizens (48%) express willingness for involvement in NGO activities (in ideal circumstances). Comparison with the field survey data set from 2005 revealed an increase in citizen's willingness to become involved in NGO activities (from 36% to 48%). Willingness to become involved is more prevalent among younger citizens, citizens who are not retired, citizens with higher levels of education and higher income and citizens who have a left political orientation.

- A positive general attitude about NGOs and their activities is characteristic for slightly more than seven tenths of Croatian citizens (76%), about two tenths of citizens express a neutral attitude (22%), while the proportion of citizens with a general negative attitude is negligible. These results are equal to those obtained in a telephone survey in 2007. A positive general attitude towards NGOs is more

characteristic for younger citizens, employed persons, and citizens from villages with a medium and high level of urbanization.

- The majority of Croatian citizens expressed positive opinions about NGOs on measures of specific attitudes, although to a lesser extent than in the case of a general attitude. Namely, slightly less than six tenths of citizens agree that NGOs have an important role in highlighting and solving problems in society (59%), that NGOs are now much more effective in their work than 5 years ago (59%) and that NGOs greatly improve the conditions and quality of life in the community (57%). In addition, slightly more than five tenths of citizens agree that the government should encourage the activities of NGOs through tax cuts (51%), and through direct funding (55%). In addition to these positive opinions, a section of the public have some sceptical opinions about NGOs. The prevalence of positive and negative opinions towards NGO are similar to those obtained in the 2007 survey, although agreement with the statement that NGOs are now more efficient than five years ago is more prevalent than in 2007, as well as agreement with the statement that NGOs have some additional goals; while agreement is less prevalent today than in 2007 for two statements according to which the government should encourage the activities of NGOs through tax cuts and through direct funding. Generally speaking, more positive specific attitudes towards NGOs are more characteristic for younger and middle-aged citizens, citizens from villages with a middle and high level of urbanization and among citizens who have a left or central political orientation, while citizens from the group with the lowest average monthly income express a neutral attitude more often.

- Generally, the public are more satisfied with NGOs' contributions to raising citizen's awareness about their rights, to improving the quality of life in general, to the development of civil society and democracy, than with contributions to solving life's problems, the participation of citizens in decision-making processes and in shaping policy in areas that affect daily lives. Up to five tenths of citizens evaluate these individual contributions of NGOs as moderate or extreme. At the same time, half or more citizens believe that NGOs contribute to solving life's problems, to citizen's participation in decision-making processes and in shaping policy in areas that affect everyday life to a little extent or not at all. Comparison with findings from the 2007 survey revealed an increase in the perceived contribution of NGOs to improving the quality of life in general, and a decrease in the perceived NGO contribution to the development of civil society and democracy. All encompassed specific NGO contributions are more frequently evaluated as moderate or extreme by younger and better educated citizens and in some cases by higher income citizens, citizens from villages with a greater level of urbanization and citizens who have a left political orientation.

- About six tenths of citizens think that NGOs generally have little or no impact at a local and national level (62% and 56%), while more than eight tenths of citizens consider that NGOs at both levels should have a greater impact (85% and 84%). Comparison of these findings with results from 2007 revealed an increase in the proportion of citizens who consider that NGOs at both levels should have a greater impact (and a decrease in the proportion of citizens who do not know how to estimate the size of NGOs' current impact). The share of citizens who consider current NGOs' impact at the local level as medium or large is higher among better educated citizens, while the share of

citizens who consider current NGOs' impact as medium or large at the national level is higher among younger and middle age citizens.

The share of citizens who think that NGO impact should be large or moderate are higher among citizens who have a left or central political orientation (for NGOs' impact at the local level) and among women and citizens from villages with greater levels of urbanization (for NGOs' impact at the national level).

- Croatian citizens are consistent in their assessment that as individuals they cannot influence the decisions affecting the local community, the region, and especially Croatia as a whole, Europe or global international processes and phenomena (from 51% to 80%). At the same time, about four tenths of citizens consider that as members of NGOs they may somewhat or greatly influence decisions affecting local communities, less than three tenths think as such for the level of the region, less than two tenths of citizens think that for the level of Croatia as a whole and about a tenth think that for decisions affecting entire Europe and global international processes. Comparison with 2007 data revealed an increase in the proportion of citizens who believe that as individuals they cannot influence decisions affecting Croatia as a whole (from 64% in 2007 to 73% this year), as well as an increase in the proportion of citizens who believe that as NGO members they cannot influence decisions affecting the local, regional and especially the national level.
- Based on comparisons of the described data with data collected in 2007 it could be concluded that the visibility of NGOs increased in the five-year period.

Namely, a comparison revealed an increase in the share of citizens who understand the meaning of NGOs, an increase in the share of citizens who personally know NGO members, an increase in the share of citizens who reported that they felt a beneficial effect of NGO work and an increase in the share of citizens who consider themselves as active members of NGOs. In other words, all encompassed indicators of the visibility of NGOs (which are comparable with indicators from previous surveys) unambiguously show the increasing visibility of NGOs.

- Based on comparison of this year's findings about the public perception of NGOs with 2007 findings it could be concluded that most indicators of the public perception of NGOs has not changed significantly. Regardless of this general conclusion, comparison revealed some changes at the level of some specific attitudes or assessments, partially in the direction of a more positive perception of NGOs, and partially in the direction of a higher criticism of NGOs. The public perception of NGOs is more positive in the sense that citizens more frequently consider that NGOs are more effective today than five years ago, less frequently express scepticism regarding the existence of some additional goals of NGOs, perceive a greater NGO contribution to improving the quality of life, and more frequently consider that NGOs should have a greater impact at the local and national level. Additionally, citizens more frequently express a willingness to become involved in NGO activities. At the same time, with regard to the situation five years ago, less citizens support government financial aid to NGOs and more citizens express dissatisfaction with the contributions of NGOs to the development of democracy and civil society, and with the current impact of NGOs at the local and

national level. In addition, compared to findings from 2007, citizens perceive that as members of NGOs they have less ability to influence decisions concerning the local, regional and national level.

- In terms of socio-demographic characteristics, religiosity and political orientation as a source of differences in visibility and public perception of NGOs it could be said that this year's findings confirm findings from previous surveys (2007, 2006, and 2005). Namely, the direction of established effects of socio-demographic variables is the same as in previous surveys, although not always the same socio-demographic characteristics are confirmed as a significant source of difference for all the analysed indicators of visibility and public perception of NGOs.

I. UVOD

U izvješću su predloženi nalazi istraživanja javnog mišljenja *Vidljivost i javna percepcija organizacija civilnog društva u Republici Hrvatskoj 2012.* provedenog telefonskom anketom na nacionalnom reprezentativnom uzorku građana Republike Hrvatske. Telefonska anketa provedena je u razdoblju od 10. travnja do 11. svibnja 2012. godine na reprezentativnom uzorku 1004 odraslih stanovnika Republike Hrvatske.

II. METODA

1. Cilj i predmet istraživanja

Osnovni cilj istraživanja bio je utvrditi eventualne promjene u vidljivosti i javnoj percepciji udruga tijekom posljednjeg desetljeća, a na temelju usporedbe podataka o vidljivosti udruga i stavova javnosti prikupljenih 2012. godine s podacima prikupljenim prijašnjim istraživanjima (telefonskim anketama) iz 2006.¹ i 2007.² godine te terenskom anketom iz 2005.³ godine.

Posebni ciljevi istraživanja bili su:

1. Na nacionalnom reprezentativnom uzorku utvrditi znanje i obaviještenost javnosti o udrugama i njihovim aktivnostima (vidljivost udruga)
2. Utvrditi stavove javnosti o udrugama i njihovim aktivnostima
3. Utvrditi odnos između sociodemografskih obilježja javnosti i :
 - a) poznavanja izraza *udruga* i njegova značenja
 - b) stavova prema udrugama
4. Utvrditi odnos između religioznosti i političke orijentacije i:
 - a) poznavanja izraza *udruga* i njegova značenja
 - b) stavova prema udrugama

¹ Franc, R., Šakić, V. (2006.). *Stavovi javnosti o nevladinim organizacijama* (istraživačko izvješće; telefonska anketa). Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, naručitelj Academy for Educational Development.

² Franc, R., Šakić, V. (2007.). *Stavovi javnosti o nevladinim organizacijama* (istraživačko izvješće; telefonska anketa). Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, naručitelj Academy for Educational Development.
http://www.uzuvrh.hr/UserFiles/stavovi%20javnosti_2007%282%29.pdf

³ Franc, R., Šakić, V. (2006.). Izvješće o istraživanju javnog mišljenja Instituta Ivo Pilar: Stavovi javnosti o nevladinim organizacijama (srpanj 2005., terenska anketa). U Franc, R., Šakić, V., Šalaj, B., Lalić, D., Kunac, S. (2006.). *Udruge u očima javnosti: istraživanje javnog mišljenja s osvrtima*. Academy for Educational Development, http://www.uzuvrh.hr/UserFiles/Udruge_u_ocima_javnosti%282%29.pdf

5. Utvrditi eventualne promjene u poznavanju izraza *udruga* i njegova značenja i stavova prema udrugama u odnosu na nalaze telefonske ankete iz lipnja 2007. godine, odnosno u pojedinim slučajevima u odnosu na nalaze terenske ankete iz lipnja 2005. godine.

2. Anketni upitnik:

Radi ostvarenja navedenih ciljeva, anketom su obuhvaćeni sljedeći skupovi varijabli:

- Poznavanje izraza *udruga* i njegova značenja te poznavanje konkretnih udruga
- Izravno iskustvo s udrugama i članovima udruga (poznavanje članova, izravne posljedice, zastupljenost članstva)
- Stavovi prema udrugama
- Sociodemografska obilježja
- Religioznost i politička orijentacija

3. Uzorak

Istraživanje je provedeno na probabilističkom, višestapno stratificiranom uzorku punoljetnog stanovništva Hrvatske. Teritorijalni plan uzorka bio je utemeljen na administrativnoj podjeli na županije te podjeli na razmjerno homogene regije, izdvojene faktorskom i klaster-analizom većeg broja relevantnih demografskih, socijalnih i ekonomskih pokazatelja iz popisa stanovništva. Izbor jedinica (naselja) unutar županija proveden je metodom slučajnog izbora bez povrata, pri čemu je svaka jedinica imala vjerojatnost izbora proporcionalnu broju stanovnika s kojim sudjeluje u nadređenoj stratifikacijskoj jedinici uzorka.

Telefonski brojevi domaćinstava izabrani su sustavno s popisa brojeva u pojedinom naselju, a izbor ispitanika unutar domaćinstava izvršen je metodom Trolahla i Cartera, koja osigurava reprezentativnost prema spolu i dobi.

Realiziranim uzorkom obuhvaćeno je 1004 ispitanika iz 66 naselja. Na razini države veličina realiziranog uzorka dopušta procjenu populacijskih parametara, s teorijskom greškom koja ne prelazi 3,2 posto, uz stupanj rizika u zaključivanju manji od 5 posto. Ukupno je kontaktirano 1680 osoba, od kojih je anketu odbilo njih 674 ili 40,1 posto.

Kako bi se u što većoj mjeri omogućila usporedivost nalaza s onima dobivenim telefonskom anketom (o istoj temi) provedenom 2007. godine, istraživanje je provedeno na ekvivalentnom uzorku (iste lokacije, uz ekvivalentno načelo biranja telefonskih brojeva). Struktura realiziranih uzoraka 2007. i 2012. godine predložena je u tablici 1.

Tablica 1

Struktura realiziranih uzoraka 2007. i 2012. godine

		2007.	2012.
		%	
spol	muški	49,2	48,9
	ženski	50,8	51,1
dob	18-29 godina	19,2	19,7
	30-39	15,1	14,3
	40-49	22,2	19,6
	50-59	19,4	22,6
	60 ili više godina	24,2	23,9
naobrazba	bez škole, nepotpuna ili potpuna osnovna škola	40,0	39,0
	trogodišnja ili četverogodišnja srednja škola	45,0	45,0
	viša ili visoka škola, magisterij, doktorat	15,0	16,0
mjesečni prihod po članu kućanstva	do 1000 kn (2007.), do 2000 kn (2012.)	21,6	36,7
	od 1000 do 3000 kn (2007.), od 2000 do 4000 kn (2012.)	56,4	42,0
	više od 3000 kn (2007.), više od 4000 kn (2012.)	22,0	14,5
	bez odgovora	0,0	6,8
radni status	stalni radni odnos	34,6	31,4
	radni odnos na određeno vrijeme	2,3	3,3
	nezaposlen/a (na HZZ-u)	12,3	12,3
	umirovljenik/ica	35,0	35,2
	ostalo	15,6	17,8
urbaniziranost naselja	velika	33,8	36,5
	srednja	30,8	29,3
	mala	35,4	34,2
važnost vjere	jako važna	32,6	38,9
	važna	39,2	29,9
	ni važna ni nevažna	17,2	15,7
	nevažna	6,7	6,3
	potpuno nevažna	2,3	6,7
	nisam o tome razmišljao/-la	1,5	1,4
	bez odgovora	0,4	1,2
samoprocjena političke orijentacije	1 lijevo	6,2	6,9
	2	3,3	5,4
	3	9,0	9,8
	4	8,1	4,0
	5	31,5	38,5
	6	7,4	3,1
	7	6,7	4,6
	8	4,1	5,1
	9	1,4	1,1
	10 desno	3,6	4,9
	bez odgovora	18,7	16,4
N		1000	1004

4. Termini i okolnosti istraživanja

Anketiranje je provedeno u razdoblju od 10. travnja do 11. svibnja 2012. godine, telefonskom anketom u domaćinstvima izabranim na prethodno opisan način. Anketiranje su obavili educirani anketari, stalni suradnici Instituta, pod vodstvom voditelja anketiranja i voditeljice istraživanja te uz njihovu kontrolu.

Utjecaj moguće socijalne poželjnosti odgovaranja na anketna pitanja umanjen je na dva načina. Prvi jest izbor sugovornika metodom Trolahla i Cartera, pri čemu se od člana domaćinstva s kojim je uspostavljen početni kontakt zatražila informacija o ukupnom broju članova domaćinstva te o broju odraslih muškaraca. Na temelju tih informacija, upotrebom jedne od ukupno četiriju varijanti sustavnog izbora, određuje se koji će član domaćinstva odgovarati na anketu. Drugi je način zajamčena anonimnost odgovora, kojim se ispitaniku uvodno objasni da anketaru nije poznat identitet sugovornika te da se odgovori neće analizirati pojedinačno, nego kao skupina podataka za statističke obrade.

5. Obrada i prikaz rezultata

Prikupljeni podaci obrađeni su frekvencijsko-proporcijskom analizom. Utvrđene frekvencije u promatranim varijablama ponderirane su prema naobrazbi, čime je djelomice korigiran nepovoljan učinak odbijanja ankete na reprezentativnost realiziranog uzorka i ukupnu valjanost rezultata. Rezultati su prikazani tablično na razini cijelog uzorka Hrvatske.

Kako bi se odgovorilo na 3. i 4. problem istraživanja, provedena su testiranja značajnosti razlika u odabranim varijablama s obzirom na spol, dob, stupanj naobrazbe, veličinu prosječnog mjesečnog prihoda, radni status, stupanj urbaniziranosti mjesta⁴ te važnost vjere i političku orijentaciju. Prije provedbe testiranja značajnosti razlika (H_i^2 testom) izvršena su odgovarajuća sažimanja originalnih odgovora u manji broj kategorija. U prikazu rezultata predloženi su podaci s obzirom na ona obilježja za koja je testiranjem utvrđeno da postoje statistički značajne razlike.

Kako bi se odgovorilo na 5. problem istraživanja, za većinu su pitanja u tablicama uz rezultate ovogodišnjeg istraživanja usporedo prikazani i rezultati utvrđeni istim pitanjima telefonskom anketom 2007., odnosno, u slučaju jednog pitanja, terenskom anketom iz 2005. godine. Kod pitanja koja uključuju veći broj čestica i/ili veći broj kategorija odgovora, radi lakše preglednosti, usporedni nalazi ovogodišnjeg istraživanja (2012.) i istraživanja iz 2007. godine predloženi su u izvješću grafičkim prikazima (ponekad uza sažimanje originalnih kategorija odgovora), dok su potpuni broježani podaci s originalnim kategorijama odgovora dani u tablicama u prilogu.

⁴ Korištena podjela naselja prema stupnju urbaniziranosti zasniva se na Vreskovoju tipologiji (usp. Milan VRESK, Urbanizacija Hrvatske 1981 – 1991. Osnovni indikatori stupnja, dinamike i karakteristike urbanizacije u: *Geografski glasnik*, 1 [1992.], 54, 99–116), kojom se taj stupanj određuje na temelju kombinacije četiriju pokazatelja: veličine, udjela poljoprivrednog stanovništva, udjela kućanstva bez poljoprivrednog gospodarstva i udjela zaposlenih u mjestu stanovanja.

Pri usporedbi ovogodišnjih rezultata s rezultatima iz 2007. godine vodilo se računa da oba uzorka omogućuju procjenu populacijskih parametara s teorijskom greškom $\pm 3,2$ posto (uza stupanj rizika u zaključivanju manji od pet posto), te su kao značajne i relevantne razlike u utvrđenim nalazima tumačene samo one koje veličinom nadilaze teorijske greške koje se vežu uz oba uzorka (više od $\pm 6,4$ posto).

III. PREGLED REZULTATA

1. Poznavanje izraza *udruga*

1.1. Poznavanje izraza *udruga* (*nevladina organizacija*)

Velika većina građana Republike Hrvatske (86,1%) čula je za izraz *udruga* ili *nevladina organizacija*, pri čemu je 63,9% građana upoznato i sa značenjem izraza. Oko desetine građana (13,3%) nije čulo za izraz *udruga* (ili *nevladina organizacija*).

Tablica 2

Jeste li čuli za izraz *udruga* (ili *nevladina organizacija*)?

	2007.	2012.
	% odgovora	
nisam	18,7	13,3
jesam, ali ne znam što točno znači	36,3	22,2
jesam i znam što znači (molimo pojasnite svojim riječima što je <i>udruga/nvo</i>)	43,3	63,9
bez odgovora	1,7	0,6
N	1000	1004

Usporedba nalaza s onima utvrđenim telefonskom anketom iz 2007. godine pokazuje da je tijekom pet godina došlo do većeg poznavanja izraza *udruga* (ili *nevladina organizacija*). Pritom se značajno povećao udio građana koji razumiju značenje izraza *udruga* (s 43,3% 2007. godine na 63,9% ove godine), a ujedno značajno smanjio udio građana koji ne razumiju značenje ovog izraza (s 36,3% 2007. godine na 22,2% ove godine).

1.2. Značajne razlike u poznavanju izraza *udruga* (*nevladina organizacija*) s obzirom na sociodemografska obilježja

Glede **poznavanja izraza *udruga* i značenja** toga izraza, kao i 2007. godine, utvrđene su **značajne razlike** s obzirom na **sva analizirana obilježja osim spola**.

Tablica 3

Jeste li čuli za izraz *udruga* (ili *nevladina organizacija*)? (značajne razlike, 2012.)

		nisam	jesam, ali ne	jesam i znam	
			znam što znači	što znači	
		% odgovora			N
dob	do 30 godina	11,8	21,9	66,3	237
	30-59 godina	10,3	21,4	68,3	568
	60 i više godina	21,8	25,1	53,1	193
naobrazba	osnovna škola ili manje	19,0	26,4	54,5	231
	srednja škola	12,3	20,9	66,8	528
	viša ili visoka škola	13,4	22,4	64,3	239
radni status	zaposlen	7,1	19,1	73,7	405
	nezaposlen (na HZZ-u)	14,0	28,0	58,1	134
	umirovljenik	17,2	21,9	60,9	304
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	22,5	26,3	51,3	323
	od 2000 do 4000 kn	9,6	17,2	73,2	435
	više od 4000 kn	3,3	20,5	76,3	173
urbaniziranost naselja	velika	7,3	18,2	74,5	385
	srednja	13,3	20,5	66,2	297
	mala	19,9	28,5	51,7	316
važnost vjere	važna	15,4	25,7	59,0	661
	ni važna ni nevažna	9,3	18,1	72,6	168
	nevažna	8,3	10,9	80,7	145
politička orijentacija	desno	16,0	24,1	59,9	176
	centar	15,5	23,5	61,0	380
	lijevo	6,4	15,8	77,8	283

Relativno **najslabije poznavanje** izraza *udruga* i njegovog značenja utvrđeno je kod osoba **starijih od 60 godina**, osoba s **najnižim stupnjem naobrazbe**, **najnižih mjesečnih prihoda**, osoba koje su **nezaposlene ili umirovljenici**, iz **slabo do srednje urbaniziranih naselja**, građana koji se u smislu političke orijentacije smještaju više **desno i na centar** te građana kojima **je vjera važna**.

U odnosu na nalaze utvrđene telefonskom anketom iz 2007. godine, ovogodišnji su nalazi dosljedni u značajnosti i smjeru razlika u pogledu dobi, mjesečnih prihoda, stupnja urbaniziranosti te političke orijentacije. Što se tiče radnog statusa 2007. godine, relativno najslabije poznavanje izraza *udruga* utvrđeno je kod umirovljenika, a ove je godine relativno najslabije poznavanje izraza utvrđeno u podjednakoj mjeri i kod umirovljenika i kod nezaposlenih. Glede važnosti vjere, 2007. godine je utvrđeno kako je udio onih koji poznaju izraz *udruga* i značenje toga izraza značajno veći među onima kojima je vjera nevažna, a ove godine isto odgovaraju i oni kojima vjera nije niti važna niti nevažna.

1.3. Poznavanje konkretnih udruga

Kako bi se utvrdio stupanj upoznatosti javnosti s konkretnim udrugama, od građana se tražilo da navedu nazive nekoliko druga (do pet) i ukratko opišu čime se one bave. Najmanje jednu udruhu navelo je 65,9% građana. Međutim, iako se u pitanju tražilo navođenje naziva (konkretnih) udruga, građani su vrlo često navodili opće nazive udruga (npr. udruga za zaštitu životinja). Stoga se može reći da navedeni nazivi udruga samo u manjoj mjeri ukazuju na vidljivosti konkretnih udruga (vjerojatno najpoznatijih u javnosti), a većim dijelom na vidljivost pojedinih kategorija udruga. U tablici su, radi ilustracije, navedeni relativno najčešći pojedinačni odgovori navedenih konkretnih udruga, općih naziva udruga i kategorizirana relativno najčešće navedena područja bavljenja spomenutih udruga.

Tablica 4

Molimo navedite nazive nekoliko udruga i ukratko čime se bave (do 5): (2012.)

	%
Navedeni nazivi konkretnih udruga ili organizacija	
GONG	10,3
B.a.B.e.	4,3
Ana Rukavina	1,6
Roda	1,6
Zelena akcija	1,3
HVIDRA	1,0
Navedeni opći nazivi udruga	
udruga umirovljenika	8,1
udruga branitelja	6,9
udruga potrošača	6,8
udruga za zaštitu životinja	4,0
udruga osoba s invaliditetom	3,5
udruga žena	1,4
udruga za zaštitu djece	1,1
udruga slijepih osoba	1,1
udruga dragovoljaca Domovinskog rata	1,0
Kategorije navedenih područja bavljenja	
nadzor izbora	7,0
zaštita i promicanje ženskih prava i pomoć ženama	5,4
zaštita okoliša	3,7
pomoć djeci (djeca s invaliditetom, s posebnim potrebama, žrtve zlostavljanja)	3,7
pomoć braniteljima i članovima obitelji (žrtvama rata, udovicama)	3,6
pomoć osobama s invaliditetom ili pojedinih kategorija oboljelih	3,5
prava potrošača	3,3
promicanje kulturne baštine	2,3
zaštita i prava životinja	1,8

Iz predloženih podataka o navedenim područjima rada udruga vidljivo je da građani pri opisu područja bavljenja udruga najčešće polaze od pojedine društvene skupine na koju je rad udruge usmjeren ili koja promiče prava te skupine (npr. *žene, branitelji, djeca, osobe s invaliditetom, potrošači, umirovljenici*). Pri određivanju područja rada udruga, uz navođenje društvene skupine, građani najčešće koriste izraze *pomoć, prava i zaštita*. Građani, osim toga - sukladno relativno najčešćem navođenju konkretne udruge GONG - kao područje bavljenja udruga često navode i nadzor izbora (promatranje izbora, kontrola izbora, izbori). Ujedno, kao relativno česta područja navode i područje zaštite okoliša (očuvanje okoliša, ekologija itd.), zaštite i promicanja prava životinja te promicanje kulturne baštine.

Treba naglasiti da nalazi ovog istraživanja o poznavanju konkretnih udruga nisu usporedivi s nalazima terenske ankete iz 2005. godine (a u telefonskim anketama 2006. i 2007. godine nije zahvaćeno poznavanje konkretnih udruga). Naime, u terenskoj anketi iz 2005. godine sudionici su trebali navesti nazive konkretnih udruga za 16 unaprijed određenih područja rada udruga, npr. udruge koje se bave braniteljima i stradalnicima, ekologijom/ zaštitom okoliša itd. Za razliku od toga, u ovogodišnjoj telefonskoj anketi sudionici su sami navodili udruge kojih se dosjete te su trebali ukratko navesti i čime se ta udruga bavi (što je teži zadatak, uz metodu prikupljanja podataka koja također ne doprinosi dosjećanju). Stoga se može reći da je ova razlika u „težini“ samog pitanja i razlika u metodi prikupljanja podataka (telefonska u odnosu na terensku anketu) vjerojatno rezultirala i ovogodišnjim znatno slabijim poznavanjem konkretnih udruga za gotovo sva područja bavljenja nego u ispitivanju iz 2005. godine (primjerice, za područje ekologije/zaštite okoliša 2005. godine oko 36% građana navelo je naziv neke konkretne udruge, dok je ove godine 3,2% građana to navelo kao područje bavljenja udruge koju su imenovali).

Na temelju odgovora na otvoreno pitanje u kojemu se od građana tražilo da navedu nekoliko udruga i područje njihova bavljenja, formirana je dodatna varijabla - broj navedenih udruga (od maksimalno pet mogućih navedenih udruga).

Tablica 5

Molimo navedite nazive nekoliko udruga i ukratko čime se bave (do 5): (2012.)

Ukupan broj navedenih udruga	%
0	34,1
1	32,7
2	20,9
3	8,5
4	2,9
5	1,0

Iz predloženih podataka vidljivo je da oko trećina građana (34,1%) nije navela naziv niti jedne udruge, trećina (32,7%) navodi naziv za samo jednu udrugu, oko jedne petine građana navodi naziv dviju udruga (20,9%), a ukupno oko 10% građana navodi nazive triju ili više udruga. Na temelju ovih

podataka može se reći da oko polovina građana zna naziv jedne ili dviju udruga (konkretne udruge ili opći naziv), oko trećina niti jedne, a tek oko desetina građana može navesti tri ili više udruga.

1.4. Značajne razlike u poznavanju konkretnih udruga s obzirom na sociodemografska obilježja

Radi utvrđivanja razlika u poznavanju konkretnih udruga (općih naziva) s obzirom na sociodemografska obilježja, građani su na temelju formirane varijable – broj navedenih udruga (ili općih naziva) podijeljeni u tri kategorije:

1. Oni koji nisu naveli naziv niti jedne udruge (34,1%)
2. Oni koji su naveli naziv jedne ili dviju udruga (53,6%)
3. Oni koji su naveli naziv između tri i pet udruga (12,3%).

Između ovih triju skupina utvrđene su značajne razlike s obzirom na sva analizirana obilježja, osim stupnja urbaniziranosti naselja.

Tablica 6

Molimo navedite nazive nekoliko udruga i čime se bave (do 5): (značajne razlike, 2012.)

Broj navedenih udruga s obzirom na sociodemografska obilježja		% odgovora			N
		niti jedna udruga	jedna ili dvije	tri ili više	
spol	muški	30,6	57,5	12,0	496
	ženski	37,4	49,9	12,7	505
dob	do 30 godina	32,0	54,2	13,8	237
	30-59 godina	30,0	56,1	13,9	568
	60 i više godina	45,3	47,2	7,5	193
naobrazba	osnovna škola ili manje	42,9	49,8	7,3	231
	srednja škola	31,9	54,5	13,6	528
	viša ili visoka škola	18,7	60,2	21,2	239
radni status	zaposlen	26,6	58,7	14,7	405
	nezaposlen (na HZZ -u)	30,6	57,0	12,4	134
	umirovljenik	39,2	49,8	10,9	304
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	42,9	48,9	8,2	323
	od 2000 do 4000 kn	29,7	57,3	13,0	435
	više od 4000 kn	25,7	56,4	17,9	173
važnost vjere	važna	37,8	51,5	10,7	661
	ni važna ni nevažna	25,4	60,2	14,4	168
	nevažna	26,5	57,7	15,8	145
politička orijentacija	desno	35,1	51,2	13,7	176
	centar	35,3	54,0	10,7	380
	lijevo	25,3	59,5	15,2	283

Značajno je više građana koji **ne navode niti jednu konkretnu udrugu** (ili opći naziv udruga) **među ženama** nego među muškarcima, među osobama **starijim od 60 godina**, osobama **najnižeg stupnja naobrazbe i najnižih prihoda, umirovljenicima**, onima kojima je **vjera važna** te osobama koje se pozicioniraju **desno ili središnje na samoprocjeni političke orijentacije**. Ujedno, tri ili više udruga (ili općih naziva) rjeđe navode osobe starije od 60 godina, osobe s najnižim stupnjem naobrazbe i najnižih prosječnih mjesečnih prihoda. Od svih analiziranih obilježja može se reći da su **najveće razlike u poznavanju konkretnih udruga povezane sa stupnjem naobrazbe**. Naime, dok među građanima s višom ili visokom školom oko petina navodi nazive triju ili više udruga (a gotovo petina ne navodi niti jedan naziv), među građanima s najnižim stupnjem naobrazbe svega 7,3% navodi nazive triju ili više udruga, a 43% ne navodi naziv niti jedne udruge.

1.5. Sažetak

Velika većina građana Republike Hrvatske (86,1%) čula je za izraz *udruga* ili *nevladina organizacija*, a više od 60% njih upoznato je i sa značenjem izraza. Relativno najslabije poznavanje izraza *udruga* i poznavanje toga izraza utvrđeno je kod osoba starijih od 60 godina, koje imaju najniži stupanj naobrazbe i onih s relativno najnižim prihodima te kod onih kojima je vjera važna. Također, građani iz naselja malog i srednjeg stupnja urbaniziranosti u manjoj su mjeri upoznati s pojmom *udruga*, pri čemu je poznavanje značenja izraza *udruga* relativno najmanje u naseljima malog stupnja urbaniziranosti. Upoznatost s izrazom *udruga* i značenjem izraza veća je među građanima koji se s obzirom na političku orijentaciju smještaju više lijevo te među građanima koji su zaposleni.

Pri usporedbi nalaza ovogodišnje ankete s nalazima utvrđenima telefonskom anketom 2007. godine treba napomenuti da je teorijska greška pri procjeni populacijskih parametara u obje ankete do 3,2 posto. U odnosu na 2007. godinu značajno se povećao udio građana koji razumiju značenje izraza *udruga* (ili *nevladina organizacija*), a smanjio se udio građana koji ne razumiju značenje izraza *udruga*. U pogledu razlika u poznavanju izraza *udruga* i njegova značenja s obzirom na sociodemografska obilježja, nalazi ovogodišnje ankete dosljedni su nalazima ankete iz 2007. godine, pri čemu je ove godine dodatno utvrđeno da je poznavanje izraza *udruga* i značenje ovog izraza značajno češće i među građanima kojima vjera nije niti važna niti nevažna (a ne samo među onima kojima vjera nije važna, kao 2007. godine) te da je poznavanje izraza slabije ne samo među umirovljenicima nego i u skupini nezaposlenih osoba.

Kada je riječ o stvarnom poznavanju konkretnih udruga i njihovog područja rada, približno trećina građana ne zna samostalno navesti (u uvjetima telefonskog anketiranja) naziv niti jedne konkretne udruge (ili opći naziv), oko polovine građana zna nazive (konkretne udruge ili opći naziv) jedne ili dviju udruga, a tek oko desetina građana može navesti tri ili više udruga. Kao i u slučaju poznavanja izraza *udruga*, i u pogledu ove mjere poznavanja udruga - broj navedenih konkretnih udruga (ili općih naziva) - utvrđene su značajne razlike s obzirom na dob, stupanj naobrazbe, visinu prihoda, radni status te važnost vjere i političku orijentaciju. Dodatno, na ovoj su mjeri utvrđene i značajne razlike s obzirom na spol, ali ne s obzirom na stupanj urbaniziranosti mjesta. Od svih analiziranih obilježja najveće razlike u poznavanju konkretnih udruga povezane su sa stupnjem naobrazbe, dok među

građanima s višom ili visokom školom oko petina navodi nazive triju ili više udruga (a skoro petina ne navodi niti jedan naziv), među građanima s najnižim stupnjem naobrazbe svega 7,3% navodi nazive triju ili više udruga, dok 43% ne navodi naziv niti jedne udruge.

Od točnih naziva pojedinačnih udruga u slobodnom navođenju udruga koje poznaju, građani relativno najčešće navode udruge GONG i B.a.B.e, odnosno opće nazive, kao što su udruge umirovljenika, udruge branitelja, udruge potrošača. Ujedno, na temelju navedenih područja rada za imenovane udruge (ili opće nazive udruga) općenito se može reći da su građanima najvidljivije one koje se bave nadgledanjem izbora te promicanjem prava i zaštitom pojedinih društvenih skupina (žene, branitelji i članovi obitelji, djeca, osobe s invaliditetom, potrošači, umirovljenici), odnosno područjem ekologije, zaštite životinja te promicanjem kulturne baštine.

2. Izravno iskustvo s udrugama i njihovim članovima

2.1. Poznavanje aktivnih članova udruge

Ove godine nešto više od polovine građana Hrvatske (53,6%) navodi da osobno ne poznaje niti jednu osobu koja je aktivan član ili članica neke udruge, pri čemu dodatnih 9,3% građana ne zna je li netko od njihovih prijatelja ili poznanika aktivan član/članica neke udruge. Drugim riječima, nešto više od trećine građana Hrvatske (36,9%) poznaje najmanje jednu osobu koja je aktivan član neke udruge (zbrojeni odgovori *da, više njih* i *da, jednu*).

Tablica 7

Znate li osobno neku osobu koja je AKTIVAN ČLAN ili AKTIVNA ČLANICA neke udruge?

	2007.	2012.
	% odgovora	
da, više njih	14,2	28,5
da, jednu	8,4	8,4
ne znam je li netko od mojih prijatelja ili poznanika aktivan član/članica	17,7	9,3
ne znam niti jednu osobu koja je aktivan član/članica	59,7	53,6
bez odgovora	0,0	0,2
N	1000	1004

Usporedba s podacima iz 2007. godine ukazuje kako značajno veći udio građana poznaje aktivne članove udruga (36,9% ove godine u odnosu na 22,6% 2007. godine). Pritom se gotovo udvostručio udio građana koji poznaju više aktivnih članova udruga (s 14,4% 2007. godine na 28,5% ove godine), dok je podjednak udio onih koji znaju jednu osobu koja je član ili članica udruge. Ujedno, smanjio se udio građana koji navode da nisu upoznati s time je li netko od njihovih prijatelja ili poznanika aktivan član ili članica udruge (sa 17,7% 2007. godine na 9,3% ove godine).

2.2. Značajne razlike u poznavanju aktivnih članova/članica udruga s obzirom na sociodemografska obilježja

Radi utvrđivanja razlikuju li se građani koji poznaju aktivne članove ili članice udruga od onih koji takve ne poznaju s obzirom na sociodemografska obilježja, religioznost i političku orijentaciju, građani su podijeljeni na one koji znaju jednu ili više osoba aktivnih članova ili članica udruge i one koji ne znaju niti jednu osobu ili ne znaju je li netko od njihovih poznanika član ili članica udruge. Između tih dviju skupina građana nisu utvrđene značajne razlike s obzirom na važnost vjere i političku orijentaciju.

Tablica 8

Znate li osobno neku osobu koja je AKTIVAN ČLAN ili AKTIVNA ČLANICA neke udruge?
(značajne razlike 2012.)

		zna jednu ili više osoba	ne zna ni jednu ili ne zna jesu li članovi	N
		% odgovora		
spol	muški	40,6	59,4	496
	ženski	33,5	66,5	505
dob	do 30 godina	39,4	60,6	237
	30-59 godina	41,9	58,1	571
	60 i više godina	23,1	76,9	193
naobrazba	osnovna škola ili manje	28,3	71,7	233
	srednja škola	39,3	60,7	529
	viša ili visoka škola	51,5	48,5	239
radni status	zaposlen	43,8	56,2	408
	nezaposlen (na HZZ -u)	40,0	60,0	134
	umirovljenik	32,3	67,7	303
prosječni mjesečni pri- hod po članu kućanstva	do 2000 kn	26,8	73,2	323
	od 2000 do 4000 kn	40,8	59,2	436
	više od 4000 kn	53,2	46,8	175
urbaniziranost naselja	velika	32,2	67,8	383
	srednja	44,2	55,8	301
	mala	35,7	64,3	317

Poznavanje osoba koje su **aktivni članovi ili članice udruga** značajno je **češće** među **osobama mlađe i srednje dobi, muškarcima**, osobama **višeg stupnja naobrazbe** i **viših prihoda**, osobama koje **nisu umirovljenici** po radnom statusu, osobama iz naselja **srednjeg stupnja urbaniziranosti**.

U odnosu na nalaze telefonske ankete iz 2007. godine ovi su rezultati dosljedni u pogledu dobi, stupnja naobrazbe i radnog statusa. U pogledu stupnja urbaniziranosti naselja utvrđeno je da je poznavanje aktivnih članova udruge značajno češće među građanima iz mjesta srednjeg stupnja urbaniziranosti, dok je 2007. godine među njima poznavanje aktivnih članova udruga bilo relativno

najmanje prisutno. Osim toga, za razliku od 2007. godine, ove su godine kao značajan izvor razlika u poznavanju članova udruga utvrđeni spol te visina prosječnih mjesečnih prihoda, dok politička orijentacija nije potvrđena kao značajan izvor razlika.

2.3. Izravno iskustvo ispitanika kao korisnika usluga udruga

U 2012. godini četvrtina građana (25,8%) navodi da je izravno (osobno ili preko člana obitelji) osjetila neku od sedam korisnih posljedica rada neke udruge. Relativno najviše građana (oko desetine) navodi da su primili neki savjet (11,6%) te da im je zbog aktivnosti udruga bio olakšan pristup nekim bitnim informacijama (10,7%). Najmanji su udjeli građana koji navode da je rad udruga doprinio rješavanju njima bitnog problema u lokalnoj zajednici (3,3%), da su od udruga primili konkretnu materijalnu pomoć (3,0%) ili konkretnu pomoć u ostvarenju svojih prava (3,0 % građana) odnosno nešto drugo (5,2%).

Tablica 9

Jeste li ikada Vi osobno ili neka Vama bliska osoba izravno osjetili korisne posljedice rada neke udruge? (*moгуće više odgovora*)

	2007.	2012.
	% odgovora	
da, primanje savjeta	9,6	11,6
da, olakšani pristup informacijama koje su mi bitne	8,3	10,7
da, primanje emocionalne podrške od članova	1,4	6,6
da, neku konkretnu materijalnu pomoć (novac ili stvari)	1,4	3,0
da, konkretnu pomoć u ostvarenju nekih mojih prava	0,9	3,0
da, doprinijeli su rješanju nekog problema u lokalnoj zajednici koji mi je bitan	2,9	3,3
nešto drugo	2,4	5,2
N	1000	1004

Među građanima koji su naveli da su osjetili barem jednu od posljedica rada udruge (25,8% javnosti), najviše je onih koji su osjetili samo jednu posljedicu (54,1%), dok je 25,2% njih osjetilo dvije posljedice, 15,2% tri, a 4,2% građana je osjetilo četiri ili više navedenih posljedica.

U odnosu na 2007. godinu podaci telefonske ankete iz 2012. godine ukazuju da se **povećao udio građana** Hrvatske koji su izravno (osobno ili preko člana obitelji) **osjetili neku** od posljedica rada neke udruge (25,8% u odnosu na 17% 2007. godine). Istodobno se smanjio udio građana koji nisu osjetili niti jednu navedenu posljedicu (s 83% 2007. godine na 74,2% ove godine), dok su relativni udjeli građana koji su osjetili pojedine posljedice rada udruga podjednaki kao i prije pet godina.

2.4. Značajne razlike u iskustvu ispitanika kao korisnika usluga udruga s obzirom na sociodemografska obilježja

Radi testiranja značajnosti razlika s obzirom na sociodemografska obilježja, religioznost i političku orijentaciju, građani su s obzirom na svoje iskustvo kao korisnika usluga udruga podijeljeni u dvije kategorije – građane koji su naveli da nisu osjetili niti jednu od posljedica rada udruga i građane koji su osjetili jednu ili više posljedica.

Testiranjem značajnosti razlika između ovih dviju skupina građana nisu utvrđene statistički značajne razlike s obzirom na dob, spol, radni status, važnost vjere i političku orijentaciju.

Tablica 10

Jeste li ikada Vi osobno ili neka Vama bliska osoba izravno osjetili korisne posljedice rada neke udruge? (moguće više odgovora) (značajne razlike, 2012.)

		ni jednu	jednu ili više posljedica	N
		% odgovora		
naobrazba	osnovna škola ili manje	78,1	21,9	237
	srednja škola	74,5	25,5	573
	viša ili visoka škola	63,9	36,1	194
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	78,3	21,7	323
	od 2000 do 4000 kn	72,8	27,2	438
	više od 4000 kn	62,8	37,2	175
urbaniziranost naselja	velika	73,4	26,6	385
	srednja	69,2	30,8	302
	mala	79,6	20,4	317

Među građanima koji su naveli da su **osjetili** barem jednu od navedenih **posljedica** rada neke udruge (25,8 % građana) značajno je **više** osoba s **višim stupnjem naobrazbe** nego osoba niskog i srednjeg stupnja naobrazbe, osoba iz skupine **najviših prihoda** nego iz skupina nižih prihoda te osoba iz **naselja srednjeg i velikog stupnja urbaniziranosti** nego iz naselja malog stupnja urbaniziranosti.

Ovogodišnji rezultati u pogledu sociodemografskih obilježja kao značajnih izvora razlika u iskustvu kao korisnika usluga sukladni su onima utvrđenim telefonskom anketom 2007. godine. Iznimka su varijable dobi (koja ove godine nije potvrđena kao značajna razlikovna varijabla) i stupnja urbaniziranosti mjesta. Naime, ove godine su se osobama iz naselja velikog stupnja urbaniziranosti pridružile i osobe iz naselja srednjeg stupnja urbaniziranosti kao oni koji su značajno više osjetili barem jednu od navedenih posljedica rada neke udruge.

2.5. Zastupljenost članstva u udrugama s obzirom na tip članstva

Na pitanje o sadašnjem ili prijašnjem članstvu u udruzi 80,7% građana odgovara da nije član ili članica udruge, odnosno manje od petine građana Republike Hrvatske (19,2%) smatra se članom ili članicom neke udruge. Udio građana koji jesu (ili su bili) aktivni članovi udruga, prema podacima, iznosi 11,1%, pri čemu 10,4% građana navodi da su aktivni članovi volonteri, a 0,7% da su aktivni članovi profesionalci.

Tablica 11

Jeste li Vi osobno član/članica neke udruge (nevladine organizacije) ili ste to ikada bili?

	2007.	2012.
	% odgovora	
nisam	91,3	80,7
član/članica sam, ali ne aktivan/aktivna	3,1	8,1
aktivan sam član/članica kao volonter (nisam plaćen/plaćena za svoj rad)	4,8	10,4
aktivan sam profesionalan član/članica (plaćen/plaćena sam za svoj rad)	0,3	0,7
bez odgovora	0,5	0,2
N	1000	1004

Usporedba s podacima iz 2007. godine ukazuje da se **zastupljenost članstva u udrugama udvostručila**, naime dok se prema ovogodišnjim podacima 19,2% građana smatra članom udruge, 2007. godine članom udruge smatralo se 8,2% građana. Pritom se vjerojatno povećao udio građana koji se smatraju aktivnim članovima (s 4,8% na 10,4%) te neaktivnih članova (s 3,1% na 8,1%), dok je podjednak udio aktivnih članova profesionalaca.

Iako je ukupno 19,2% građana navelo da je član neke udruge, na izravno pitanje: „Ako ste član/članica neke udruge, navedite koja je to (ako ih je više, navedite onu koja Vam je najvažnija)“, odgovorilo je 16% građana. Građani su naveli ukupno 123 udruge kojih su članovi, pri čemu se najčešće radi o profesionalnim udrugama (npr. Društvo pravnika, Hrvatska udruga primalja), udrugama za pomoć i zaštitu osoba s invaliditetom ili oboljelih (npr. oboljeli od raka, osobe s invaliditetom), udrugama koje promiču kulturnu baštinu (npr. Srce baranjsko), udrugama proisteklim iz Domovinskog rata (npr. udruga branitelja, udovica, veterana).

2.6. Značajne razlike između članova i nečlanova u sociodemografskim obilježjima

Između građana koji su naveli da nisu članovi udruge (80,7%) i onih koji su odgovorili da jesu (19,2% združeni odgovori 2, 3, i 4 na anketno pitanje 10) značajne razlike utvrđene su s obzirom na spol, stupanj naobrazbe i mjesečne prihode.

Udio članova udruga značajno je veći među muškarcima nego među ženama te među građanima višeg stupnja naobrazbe i viših prosječnih mjesečnih prihoda. Ti nalazi sukladni su onima iz telefonske

ankete 2007. godine. Međutim, ove se godine kao značajno razlikovno obilježje u pogledu članstva u udrugama pojavljuje i „prosječni mjesečni prihodi“, pri čemu je udio građana koji navode da su članovi udruga relativno najmanji u skupini građana s najnižim prosječnim mjesečnim prihodima (do 2000 kn po članu kućanstva).

Tablica 12

Jeste li Vi osobno član/članica neke udruge (nevladine organizacije) ili ste to ikada bili?
(značajne razlike, 2012.)

		nisam član	član sam	N
		% odgovora		
spol	muški	75,1	24,9	498
	ženski	86,2	13,8	505
naobrazba	osnovna škola ili manje	84,4	15,6	232
	srednja škola	80,5	19,5	530
	viša ili visoka škola	72,6	27,4	241
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	87,5	12,5	323
	od 2000 do 4000 kn	77,1	22,9	438
	više od 4000 kn	72,8	27,2	175

2.7. Spremnost uključivanja u rad udruga

Nešto manje od polovine građana (47,8%) iskazuje da bi se sigurno ili vjerojatno uključilo u rad udruge kada bi u njihovom mjestu postojala neka udruga koja se bavi područjem koje njih zanima i ako bi ih netko iz te udruge izravno pozvao, oko petina (23,2%) građana bi se možda uključila a možda ne bi, dok se približno četvrtina građana (26,5%) vjerojatno ili sigurno ne bi uključila u rad udruge. Raspodjela odgovora samo građana koji nisu članovi udruge (N=811) podjednaka je onoj utvrđenoj na razini čitavog uzorka (što je i razumljivo, jer oni čine 80% uzorka).

Tablica 13

Kad bi u Vašem mjestu postojala neka udruga koja se bavi područjem koje Vas zanima i ako bi Vas netko iz udruge izravno pozvao da im se aktivno priključite u radu, biste li se uključili? (2012.)

	cijeli uzorak	nečlanovi udruga	članovi volonteri
sigurno bih se uključio/uključila	26,3	22,5	50,7
vjerojatno bih se uključio/uključila	21,5	21,6	17,3
možda bih, a možda i ne	23,2	25,1	12,8
vjerojatno se ne bih uključio/uključila	10,0	11,2	3,8
sigurno se ne bih uključio/uključila	16,5	19,5	3,2
bez odgovora	2,5	0,2	12,2
N	1004	811	104

Vidljivo je, međutim, da se raspodjela odgovora sadašnjih aktivnih članova volontera (N=104) bitno razlikuje. Naime, oko 68% članova volontera sigurno bi se ili vjerojatno uključilo u rad nove udruge, 12,8% bi se možda uključilo a možda i ne, dok se samo 7% sadašnjih članova volontera vjerojatno ne bi uključilo. Pritom treba napomenuti da 12,2% sadašnjih članova volontera nije odgovorilo na ovo pitanje.

Tablica 14

Kad bi u Vašem mjestu postojala neka udruga koja se bavi područjem koje Vas zanima i ako bi Vas netko iz te udruge izravno pozvao da im se aktivno priključite u radu, biste li se uključili?
(Usporedba s odgovorima na terensku anketu provedenu 2005. Godine)

	cijeli uzorak		nečlanovi udruga		članovi volonteri	
	2005.*	2012.	2005.*	2012.	2005.*	2012.
sigurno bih se uključio/uključila	14,4	26,3	12,6	22,5	35,2	50,7
vjerojatno bih se uključio/uključila	22,0	21,5	21,1	21,6	38,9	17,3
možda bih, a možda i ne	29,4	23,2	30,6	25,1	14,8	12,8
vjerojatno se ne bih uključio/uključila	16,0	10,0	17,1	11,2	5,6	3,8
sigurno se ne bih uključio/uključila	16,8	16,5	17,7	19,5	0,0	3,2
bez odgovora	1,4	2,5	0,9	0,2	5,6	12,2
N	1000	1004	912	811	55	104

*Pitanje je postavljeno 2005. u terenskoj anketi, nije ponovljeno 2007.

Usporedba s podacima utvrđenima terenskom anketom 2005. godine⁵ ukazuje na povećanje spremnosti uključivanja u rad udruge; naime, dok je 2005. godine nešto više od trećine građana (36,4%) izjavljivalo da bi se sigurno ili vjerojatno uključilo u rad udruge (kada bi u njihovu mjestu postojala neka udruga koja se bavi područjem koje njih zanima i ako bi ih netko iz te udruge izravno pozvao da im se aktivno priključi), ove godine 48% građana odgovara da bi se priključilo, pod istim uvjetima.

2.8. Značajne razlike u spremnosti uključivanja u rad udruge s obzirom na sociodemografska obilježja

Radi testiranja značajnosti razlika u spremnosti uključivanja u rad udruge, originalni odgovori građana u pet kategorija sažeti su u tri kategorije, pri čemu su zbrojeni odgovori "sigurno bih se uključio" i "vjerojatno bih se uključio" te odgovori "vjerojatno se ne bih uključio" i "sigurno se ne bih uključio". Ujedno su u postupke testiranja značajnosti razlika s obzirom na sociodemografska obilježja uključeni samo građani koji sada nisu članovi udruge, odnosno njih 80,7% od ukupnog broja.

⁵ Ovo pitanje nije ponavljano u telefonskim anketama 2007. godine i 2006. godine

Tablica 15

Kad bi u Vašem mjestu postojala neka udruga koja se bavi područjem koje Vas zanima i ako bi Vas netko iz te udruge izravno pozvao da im se aktivno priključite u radu, biste li se uključili? (značajne razlike, 2012.)

		bih	ne znam	ne bih	N
		% odgovora			
dob	do 30 godina	55,0	24,6	20,4	190
	30-59 godina	48,8	25,3	26,0	454
	60 i više godina	24,0	25,1	50,9	152
naobrazba	osnovna škola ili manje	35,2	28,5	36,2	196
	srednja škola	49,3	23,9	26,8	426
	viša ili visoka škola	53,4	19,0	27,6	174
radni status	zaposlen	53,7	23,4	22,9	325
	nezaposlen (na HZZ-u)	52,8	22,4	24,8	115
	umirovljenik	35,8	25,3	38,9	232
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	34,6	30,2	35,2	279
	od 2000 do 4000 kn	49,6	23,0	27,4	336
	više od 4000 kn	59,2	17,2	23,6	126
politička orijentacija	desno	37,7	23,7	38,6	145
	centar	44,9	25,5	29,6	305
	lijevo	52,3	21,2	26,5	218

Značajne razlike u spremnosti uključivanja u rad udruge utvrđene su s obzirom na dob, stupanj naobrazbe, radni status, prosječne mjesečne prihode i političku orijentaciju. Pritom je iskazana **spremnost za uključivanjem veća** kod **građana mlađe dobi** (najmanja među osobama od 60 i više godina), **višeg stupnja obrazovanja** (najmanja u skupini nižeg stupnja naobrazbe), **većih prosječnih mjesečnih prihoda** (najmanja u skupini najnižih prihoda), **lijeve političke orijentacije** (najmanja u skupini desne političke orijentacije) i građana koji su **zaposleni ili u potrazi za poslom** (nego među umirovljenicima).

U odnosu na nalaze iz 2005. godine ovogodišnji nalazi sukladni su u pogledu dobi i stupnja naobrazbe. Za razliku od toga, prosječni mjesečni prihod 2005. godine nije potvrđen kao značajan izvor razlika u spremnosti uključivanja u rad udruge, dok je u pogledu političke orijentacije najmanja spremnost uključivanja bila među osobama koje se samopozicioniraju na centar, dok je to ove godine među osobama desne orijentacije.

2.9. Sažetak

Nešto više od trećine građana Hrvatske (36,9%) poznaje najmanje jednu osobu koja je aktivan član neke udruge, što ukazuje na značajan porast u odnosu na podatke prikupljene 2007. godine (22,6%). Također, u posljednjih pet godina gotovo se udvostručio udio građana koji znaju aktivne članove

udruga, a znatno se i smanjio udio građana koji navode da nisu upoznati s time je li netko od njihovih prijatelja ili poznanika aktivan član. Poznavanje osoba koje su aktivni članovi udruga značajno je češće među osobama mlađe i srednje dobi, muškarcima, osobama višeg stupnja naobrazbe i većih prihoda, osobama koje po radnom statusu nisu umirovljenici, osobama iz naselja srednjeg stupnja urbaniziranosti. Za razliku od 2007. godine, ove godine su se kao značajan izvor razlika u poznavanju članova udruga pojavili i spol te veličina prosječnih mjesečnih prihoda, a izostala je politička orijentacija.

Četvrtina građana (25,8%) izravno je (osobno ili preko člana obitelji) osjetila neku korisnu posljedicu rada udruga, što ukazuje na znatan porast u odnosu na podatke prikupljene 2007. godine (17%). Građani su, kao i 2007. godine, relativno najčešće osjetili samo jednu posljedicu rada udruge, i to uglavnom primanje savjeta, ili im je zbog aktivnosti udruga bio olakšan pristup nekim bitnim informacijama. Među građanima koji su osjetili neku posljedicu rada udruge (25,8% javnosti) značajno je više osoba s višim stupnjem naobrazbe, osoba iz skupine najviših prihoda te osoba iz naselja srednjeg i velikog stupnja urbaniziranosti. Ovogodišnji rezultati testiranja značajnosti razlika u iskustvu ispitanika kao korisnika usluga s obzirom na sociodemografska obilježja sukladni su onima utvrđenim telefonskom anketom 2007. godine, s iznimkom dobi, koja ove godine nije potvrđena kao značajna razlikovna varijabla. Osim toga, ove je godine dodatno utvrđeno da su i građani iz naselja srednjeg stupnja urbaniziranosti, a ne samo iz naselja velikog stupnja urbaniziranosti kao 2007. godine, značajno više osjetili barem jednu od navedenih posljedica rada udruge.

Manje od petine građana (19,2%) smatra se članom neke udruge, pri čemu 10,4% navodi da su aktivni članovi volonteri, a 0,7% da su aktivni članovi profesionalci. U odnosu na 2007. godinu udvostručila se zastupljenost članstva u udrugama, pri čemu se vjerojatno povećao udio aktivnih članova volontera i neaktivnih članova udruga. Na temelju grube kategorizacije područja rada za navedene konkretne udruge kojih su građani članovi, može se reći da su relativno najzastupljenija članstva u profesionalnim udrugama, udrugama koje promiču kulturnu baštinu, udrugama proisteklim iz Domovinskog rata te udrugama za pomoć i zaštitu osoba s invaliditetom ili oboljelih.

Analiza zastupljenosti članstva u udrugama s obzirom na sociodemografska obilježja, sukladno nalazima iz 2007. godine, pokazuje da je članstvo u udrugama češće među obrazovanijima te da se članovima udruga nešto češće smatraju muškarci nego žene. Uz to, ove godine udio građana koji navode da su članovi udruga je najmanji u skupini građana s najnižim prosječnim mjesečnim prihodima.

Nešto manje od polovine svih građana (47,8%) kao i onih koji nisu članovi udruga (44,1%) iskazuje da bi se sigurno ili vjerojatno uključilo u rad udruge kada bi u njihovom mjestu postojala neka udruga koja se bavi područjem koje njih zanima i ako bi ih netko iz te udruge izravno pozvao da im se aktivno priključi, dok bi se čak 68% članova volontera sigurno ili vjerojatno uključilo u rad nove udruge. Usporedba s podacima utvrđenima terenskom anketom iz 2005. godine ukazuje na znatno povećanje spremnosti⁶ uključivanja građana u rad udruga - s 36,4% na 47,8%. Spremnost uključivanja u rad

⁶ Uza zadržku zbog razlike u metodi prikupljanja podataka (telefonska u odnosu na terensku anketu).

udruga veća je kod građana mlađe dobi, višeg stupnja naobrazbe, većih prihoda, više lijeve političke orijentacije i građana koji nisu umirovljenici (zaposleni ili nezaposleni).

3. Stavovi o udrugama

3.1. Opći stav o radu udruga

Ove godine više od trećine građana (38,3%) rad udruga procjenjuje izrazito korisnim za društvo, a dodatna trećina (37,4%) donekle korisnim. Manje od četvrtine građana (21,5%) izražava neutralan, a svega 2,6% umjereno ili izrazito negativan stav prema udrugama. Drugim riječima, **tri četvrtine građana (75,7%) rad udruga procjenjuje izrazito ili donekle korisnim** za društvo, a samo 2,6% štetnim ili izrazito štetnim.

Tablica 16

Koji od sljedećih odgovora najbolje odražava Vaše mišljenje o radu udruga ili nevladinih organizacija?

	2007.	2012.
	% odgovora	
rad udruga je izrazito koristan za društvo	33,0	38,3
rad udruga je donekle koristan	38,5	37,4
udruge nisu štetne ali ne čine niti išta korisno za društvo	25,7	21,5
rad udruga je štetan za društvo	0,7	1,6
rad udruga je izrazito štetan za društvo	0,2	1,0
bez odgovora	1,9	0,3
N	1000	1004

Utvrđena zastupljenost pozitivnog, neutralnog i negativnog općeg stava 2012. godine podjednaka je onoj utvrđenoj telefonskom anketom 2007. godine. Ako se uspoređuje zastupljenost pojedinih originalnih odgovora, vidljivo je da je ove godine nešto veći udio građana s izrazito pozitivnim stavom (38,3% u odnosu na 33,0% 2007. godine), međutim s obzirom na to da je ova razlika unutar raspona teorijske greške (+/- 3,2% za oba ispitivanja), na temelju nje ne može se govoriti o značajnijoj promjeni u udjelu građana koji izražavaju izrazito pozitivan stav prema udrugama.

3.2. Značajne razlike u općem stavu prema udrugama s obzirom na sociodemografska obilježja

Radi testiranja značajnosti razlika u općem stavu, u jednu su kategoriju sažeti odgovori koji ukazuju na pozitivan stav „izrazito koristan“ i „donekle koristan“. Kako je vrlo malen udio građana koji imaju negativan opći stav (2,6%), oni nisu uključeni u testiranje značajnosti, nego je testiranje značajnosti razlika u općem stavu provedeno samo između kategorija građana s pozitivnim i neutralnim općim stavom. U općem stavu prema udrugama nije utvrđeno značajno razlikovanje s obzirom na spol,

stupanj naobrazbe, visinu prosječnog mjesečnog prihoda, važnost vjere te političku orijentaciju, dok su značajne razlike utvrđene s obzirom na dob, radni status i urbaniziranost naselja.

Tablica 17

Koji od sljedećih odgovora najbolje odražava Vaše mišljenje o radu udruga ili nevladinih organizacija? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito/donekle korisne	nisu ni štetne ni korisne	N
		% odgovora		
dob	do 30 godina	86,8	13,2	236
	30-59 godina	76,6	23,4	556
	60 i više godina	73,4	26,6	188
radni status	zaposlen	82,3	17,7	402
	nezaposlen (na HZZ-u)	72,9	27,1	130
	umirovljenik	75,3	24,7	294
urbaniziranost naselja	velika	79,9	20,1	380
	srednja	82,3	17,7	292
	mala	72,0	28,0	308

Udio građana koji izražavaju pozitivan opći stav prema udrugama veći je među građanima mlađe dobi, građanima koji su zaposleni te koji su iz naselja srednjeg i velikog stupnja urbaniziranosti.

Navedeni rezultati o dobi i radnom statusu kao značajnim izvorima razlika u općem stavu prema udrugama dosljedni su nalazima iz 2007. godine, međutim ove godine kao značajne razlikovne varijable nisu potvrđeni stupanj naobrazbe, prosječni mjesečni prihodi te politička orijentacija, dok je kao značajan izvor razlika potvrđen stupanj urbaniziranosti naselja.

3.3. Pozitivni i negativni stavovi o udrugama

S tri tvrdnje koje ukazuju na **pozitivno vrednovanje važnosti i uloge udruga u društvu** u određenom se **stupnju slaže gotovo 60% građana**: „Udruge u velikoj mjeri poboljšavaju uvjete i kvalitetu života u zajednici“ (59,3% građana izražava slaganje, a 14,3% neslaganje), „Danas su udruge u svom radu mnogo djelotvornije nego prije pet godina“ (59,1% građana izražava slaganje, a 15,8% neslaganje) te „Udruge imaju važnu ulogu u isticanju i rješavanju problema u društvu“ (56,7% građana izražava slaganje, a 14,1 % neslaganje).

Oko polovine građana slaže se i s dvije tvrdnje kojima se zastupa **pozitivan odnos vlasti prema financiranju udruga**: *vlasti bi trebale više izravno financirati udruge* (54,5% slaganja) te *vlasti bi trebale ohrabrivati aktivnosti udruga kroz smanjenje poreza za njih* (50,8% slaganja). Neslaganje s ovim dvjema tvrdnjama izražava oko petina građana (22,8% odnosno 18,3%).

Tablica 18

Slijedi niz tvrdnji o udrugama. Molimo Vas da uza svaku tvrdnju kažete u kojoj mjeri se s njom slažete ili ne slažete. (2012.)

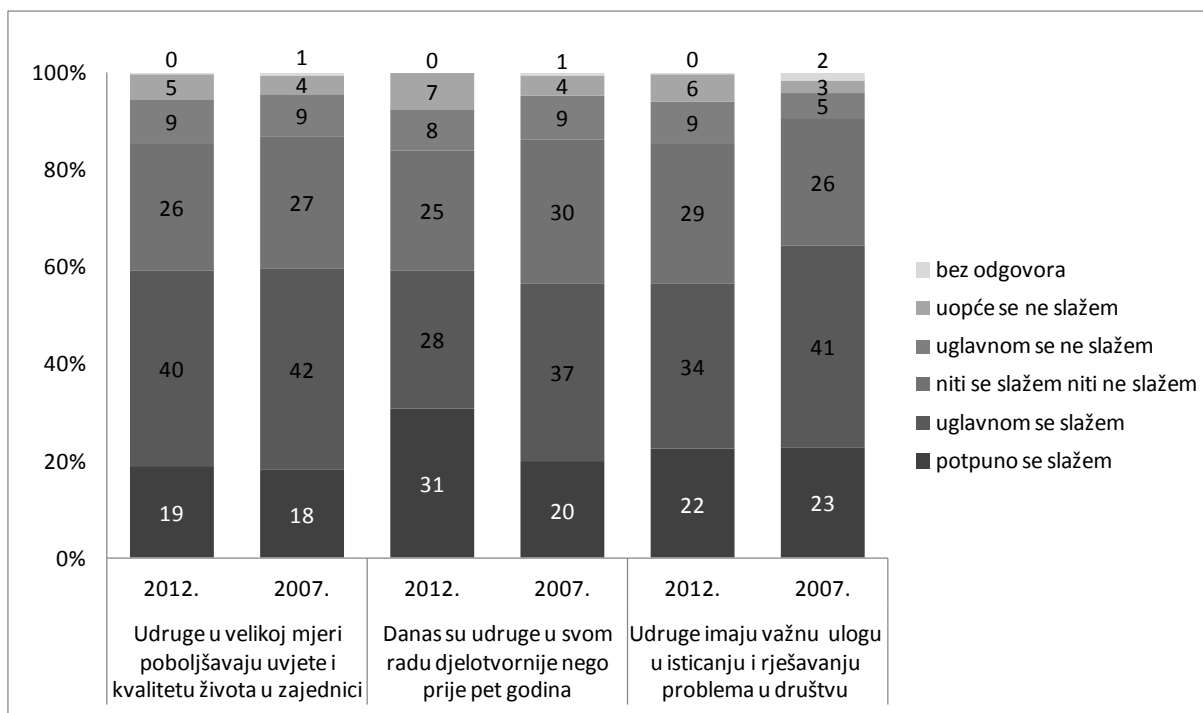
	% odgovora 2012. (N=1004)					
	potpuno se slažem	uglavnom se slažem	nit se slažem niti ne slažem	uglavnom se ne slažem	uopće se ne slažem	bez odgovora
<i>Pozitivno vrednovanje važnosti i uloge udruga u društvu</i>						
Udruge u velikoj mjeri poboljšavaju uvjete i kvalitetu života u zajednici.	18,9	40,3	26,1	9,0	5,3	0,3
Danas su udruge u svom radu mnogo djelotvornije nego prije pet godina.	30,9	28,2	24,9	8,4	7,4	0,2
Udruge imaju važnu ulogu u isticanju i rješavanju problema u društvu.	22,4	34,3	28,8	8,6	5,5	0,4
<i>Sumnjičavost prema udrugama i njihovim ciljevima</i>						
Većina ljudi koji su aktivni u udrugama rade to zbog nekog osobnog interesa.	15,0	23,6	28,5	19,6	13,1	0,2
Većina udruga i njihovih članova poštena je i etična u raspolaganju novcima koje dobivaju.	12,6	25,7	39,4	14,6	7,4	0,3
Udruge često imaju neke dodatne ciljeve koji nisu javni i vidljivi na prvi pogled.	12,0	22,6	41,4	16,5	7,0	0,4
<i>Odnos vlasti i udruga</i>						
Vlasti bi trebale više izravno financirati udruge (davati im novac).	25,8	28,6	22,6	12,2	10,6	0,2
Vlasti bi trebale ohrabrivati aktivnosti udruga kroz smanjenje poreza za njih.	29,3	21,6	30,5	11,2	7,1	0,3

Za razliku od toga, u pogledu triju tvrdnji kojima se zahvaća (ne)sumnjičavost prema udrugama, građani su manje suglasni. Tako kod negativno sročene tvrdnje „Udruge često imaju neke dodatne ciljeve koji nisu javni i vidljivi na prvi pogled“ građani dominantno izražavaju neutralan stav (41,4% niti se slaže niti ne slaže), trećina se slaže (34,6%), a oko petina se ne slaže (23,5%). U relativno velikom udjelu građani izražavaju neutralan stav (39,4%) i u pogledu pozitivno sročene tvrdnje „Većina udruga i njihovih članova poštena je i etična u raspolaganju novcem koji dobivaju“, pri čemu ih se podjednaki udio slaže s tom tvrdnjom (38,3%), a oko petina se ne slaže (22,5%). S tvrdnjom, „Većina ljudi koji su aktivni u udrugama rade to zbog nekog osobnog interesa“, relativna se većina slaže (38,6%), oko trećina ne slaže (32,7%), a nešto manje od trećine izražava neutralan stav (28,5%).

Potpuni brojčani podaci o zastupljenosti pozitivnih i negativnih stavova o udrugama ovogodišnjeg istraživanja i istraživanja iz 2007. predloženi su u prilogu, a ovdje su prikazani grafički, zasebno po tri skupine posebnih stavova (Slika 1, 2, i 3).

Slika 1

Zastupljenost stavova o *pozitivnoj ulozi i važnosti udruga* u društvu (usporedba 2007.-2012.)

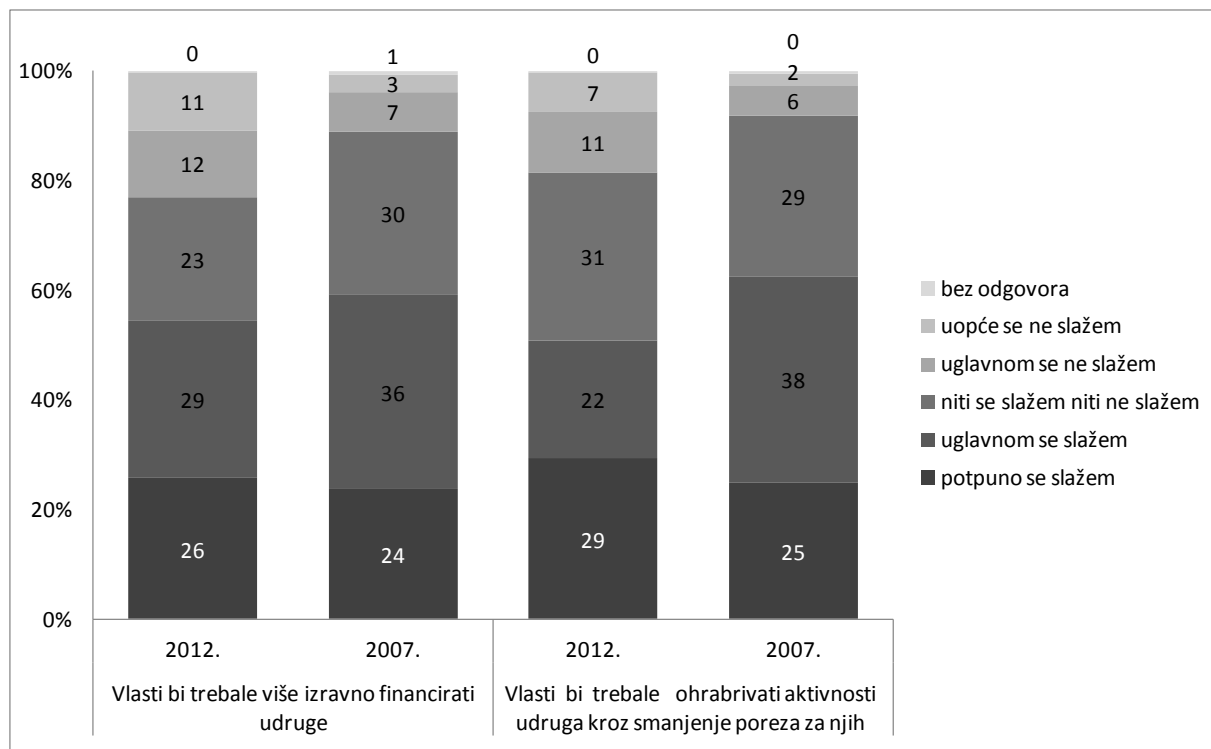

Predložena usporedba ukazuje da se od tri pozitivna mišljenja o ulozi i važnosti udruga u društvu (Slika 1) u jednom slučaju može govoriti o značajnoj promjeni (većoj od teorijske greške obaju uzoraka), pri čemu se radi o promjeni u smjeru većeg intenziteta pozitivnog stava, a ne o promjeni u samom smjeru stava (pozitivan ili negativan). Naime, s tvrdnjom „**Danas su udruge u svom radu djelotvornije nego prije pet godina**“ **slaganje je nešto izraženije** u ovom ispitivanju nego u ispitivanju iz 2007. godine, jer se povećao udio građana koji se potpuno slažu s tom tvrdnjom, a smanjio udio građana koji se uglavnom slažu. (S tvrdnjom „Udruge imaju važnu ulogu u isticanju i rješavanju problema u društvu“ ove godine slaže se oko 8% manje građana nego 2007. godine (56% u odnosu na 64%), odnosno nešto više građana izražava neslaganje (15% u odnosu na 8% 2007. godine), međutim vodeći računa o očekivanoj pogrešci obaju uzoraka, ne može se sa sigurnošću reći upućuje li ova razlika na značajno manju zastupljenost pozitivnog stava.)

U pogledu dviju tvrdnji koje govore o odnosu vlasti i udruga (Slika 2), usporedba ovogodišnjih nalaza s nalazima iz 2007. godine pokazuje da se smanjio udio građana koji se slažu da bi „Vlasti trebale ohrabrivati aktivnosti udruga kroz smanjenje poreza za njih“ (51% u odnosu na 63%), uz istodobno povećanje udjela građana koji izražavaju neslaganje (18% u odnosu na 8% 2007. godine). Također, povećao se i udio građana koji se ne slažu s tvrdnjom da bi *vlasti trebale više izravno financirati udruge* (23% neslaganja u odnosu na 10% 2007. godine). Drugim riječima, građani se danas **u većoj mjeri ne slažu s tim da vlasti** trebaju financijski pomagati udruge.

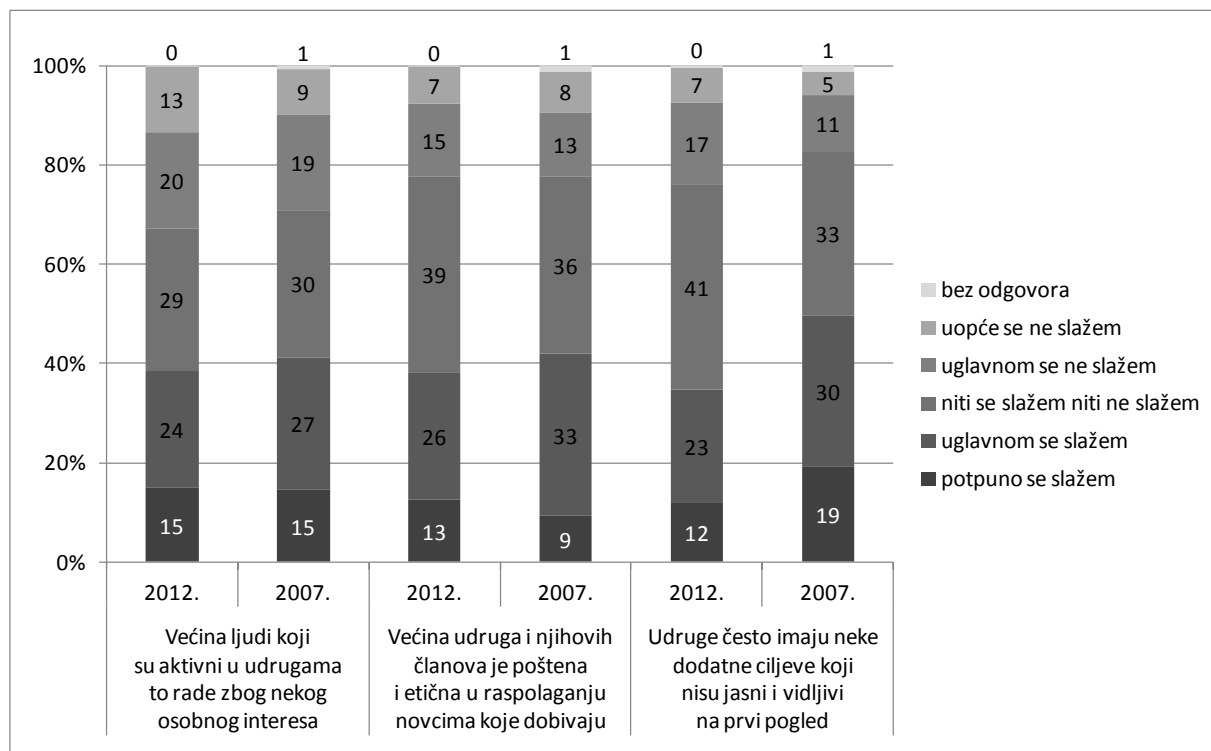
Slika 2

Zastupljenost stavova o odnosu vlasti i udruga (usporedba s nalazima iz 2007. godine)

Slika 3

Zastupljenost (ne)sumnjičavosti prema udrugama (usporedba s nalazima iz 2007. godine)

Usporedba ovogodišnjih nalaza s nalazima iz 2007. godine u pogledu slaganja/neslaganja s tvrdnjama kojima se izražava (ne)sumnjičavost prema udrugama (Slika 3) ukazuje na to da je od tri korištene tvrdnje samo u jednom slučaju došlo do promjene koja nadilazi teorijsku grešku (+/-3,2% za oba uzorka). Naime, manji je udio slaganja s tvrdnjom „Udruge često imaju neke dodatne ciljeve koji nisu javni i vidljivi na prvi pogled“ (35% slaganja u odnosu na 49% u 2007.), dok je zastupljenost slaganja i neslaganja s tvrdnjom „Većina ljudi koji su aktivni u udrugama rade to zbog nekog osobnog interesa“ te pozitivnom tvrdnjom „Većina udruga i njihovih članova poštena je i etična u raspolaganju novcem koji dobivaju“ podjednaka kao i 2007. godine. Dakle, na temelju ove usporedbe može se reći da se smanjio udio građana koji u pogledu postojanja dodatnih ciljeva udruga izražavaju sumnjičavost prema njima.

3.4. Značajne razlike u pozitivnim i negativnim stavovima prema udrugama s obzirom na sociodemografska obilježja

Kako bismo provjerili razlikuju li se posebni stavovi prema udrugama s obzirom na sociodemografska obilježja, važnost vjere i političku orijentaciju, originalni odgovori građana u pet kategorija sažeti su u tri, odnosno združene su kategorije „potpuno se slažem“ i „uglavnom se slažem“ te kategorije „uglavnom se ne slažem“ i „uopće se ne slažem“, dok su građani koji na navedena pitanja nisu odgovorili isključeni iz obrade.

Tablica 19

Udruge u velikoj mjeri poboljšavaju uvjete i kvalitetu života u zajednici.
(značajne razlike, 2012.)

			niti se slažem niti ne slažem	ne slažem se	N
		slažem se	% odgovora		
važnost vjere	važna	61,0	26,3	12,7	663
	ni važna ni nevažna	60,6	25,0	14,4	168
	nevažna	51,0	26,5	22,4	147

U pogledu tvrdnje da „Udruge u velikoj mjeri poboljšavaju uvjete i kvalitetu života u zajednici“ značajna razlika utvrđena je samo s obzirom na važnost vjere. Tako se s ovom tvrdnjom rjeđe slažu, odnosno češće ne slažu, građani kojima vjera nije važna. U ispitivanju iz 2007. godine važnost vjere nije potvrđena kao značajna razlikovna varijabla u pogledu ovoga stava. Ujedno, za razliku od 2007. godine, ove godine kao značajni izvori razlika nisu potvrđeni stupanj naobrazbe i samoprocjena političke orijentacije.

Tablica 20

Danas su udruge u svom radu mnogo djelotvornije nego prije 5 godina.

(značajne razlike, 2012.)⁷

		slažem se	niti se slažem niti ne slažem	ne slažem se	N
		% odgovora			
dob	do 30 godina	64,3	24,9	10,8	237
	30-59 godina	62,0	21,8	16,2	573
	60 i više godina	48,5	32,5	19,0	193
važnost vjere	važna	56,3	26,3	17,4	665
	ni važna ni nevažna	69,6	20,3	10,1	168
	nevažna	60,7	24,5	14,8	147
politička orijentacija	desno	54,0	24,6	21,4	177
	centar	60,9	24,1	15,0	382
	lijevo	66,7	19,8	13,5	285
urbaniziranost naselja	velika	61,6	21,0	17,4	384
	srednja	63,7	22,7	13,6	302
	mala	52,9	31,1	16,0	317

U pogledu tvrdnje da su „Danas udruge u svom radu mnogo djelotvornije nego prije pet godina“ utvrđene su značajne razlike s obzirom na dob, važnost vjere i političku orijentaciju te urbaniziranost naselja. Pritom se s navedenom tvrdnjom **češće slažu** građani **mlađi od 60 godina**, građani **lijeve ili centralne političke orijentacije**, građani kojima **vjera nije niti važna niti nevažna** te građani iz naselja **velikog i srednjeg stupnja urbaniziranosti**.

Ovogodišnji nalazi sukladni su nalazima iz 2007. u pogledu dobi, a za razliku od 2007. godine dok nije potvrđeno značajno razlikovanje s obzirom na spol, stupanj naobrazbe, mjesečni prosječni prihod te radni status (2007. godine pozitivniji stav iskazivale su žene, građani višeg stupnja obrazovanja i većih prihoda te zaposleni).

U pogledu tvrdnje „Udruge imaju važnu ulogu u isticanju i rješavanju problema u društvu“ utvrđene su značajne razlike s obzirom na dob, prosječne mjesečne prihode i urbaniziranost naselja. S navedenom tvrdnjom značajno se češće slažu građani mlađi od 60 godina, dok građani prosječnih mjesečnih prihoda do 2000 kuna i građani iz naselja velikog i malog stupnja urbaniziranosti češće izražavaju neutralan stav. Ove godine tek je djelomično potvrđeno razlikovanje u slaganju s ovom tvrdnjom iz 2007. godine s obzirom na dob i prosječne mjesečne prihode (2007. godine pozitivan stav bio je karakterističniji za mlađe građane i građane većih prosječnih mjesečnih prihoda). Razlika u odnosu na nalaze iz 2007. godine jest i u tome što ove godine stupanj naobrazbe nije potvrđen kao značajan izvor razlika u ovom stavu, dok urbaniziranost naselja jest.

⁷ Rezultati testiranja prikazani su slijedeći grupiranje tvrdnji u tri skupine posebnih stavova, a ne slijedeći redoslijed tvrdnji u anketi.

Tablica 21

Udruge imaju važnu ulogu u isticanju i rješavanju problema u društvu.

(značajne razlike, 2012.)

		slažem se	niti se slažem niti ne slažem	ne slažem se	N
		% odgovora			
dob	do 30 godina	57,9	29,6	12,5	237
	30-59 godina	60,4	26,5	13,1	570
	60 i više godina	47,6	34,2	18,2	193
prosječni mjesečni prihod	do 2000 kn	53,3	34,2	12,5	323
	od 2000 do 4000 kn	60,0	24,9	15,1	436
	više od 4000 kn	56,0	27,8	16,2	174
urbaniziranost naselja	velika	55,1	29,1	15,8	381
	srednja	59,7	23,3	17,0	302
	mala	56,1	33,8	10,1	317

Tablica 22

Većina ljudi koji su aktivni u udrugama čine to zbog nekog osobnog interesa.

(značajne razlike, 2012.)

		slažem se	niti se slažem niti ne slažem	ne slažem se	N
		% odgovora			
naobrazba	osnovna škola ili manje	42,7	32,3	25,0	232
	srednja škola	37,4	26,7	35,9	530
	viša ili visoka škola	32,9	24,2	42,9	240
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	40,6	32,1	27,4	323
	od 2000 do 4000 kn	34,3	28,0	37,7	438
	više od 4000 kn	39,9	26,1	33,9	175
važnost vjere	važna	37,2	31,1	31,6	664
	ni važna ni nevažna	38,1	28,0	33,9	168
	nevažna	42,3	18,4	39,3	147
politička orijentacija	desno	40,7	30,5	28,8	177
	centar	38,3	31,6	30,1	381
	lijevo	33,8	24,9	41,4	285
urbaniziranost naselja	velika	39,4	20,5	40,1	384
	srednja	35,4	29,0	35,6	302
	mala	40,9	36,6	22,4	316

U pogledu tvrdnje „Većina ljudi koji su aktivni u udrugama rade to zbog nekog osobnog interesa“ utvrđene su značajne razlike s obzirom na stupanj naobrazbe, prosječni mjesečni prihod, urbaniziranost naselja te važnost vjere i političku orijentaciju. S tvrdnjom se značajno **češće ne slažu**

građani **višeg i srednjeg stupnja naobrazbe**, građani **srednjih i viših prihoda**, građani kojima je **vjera nevažna**, građani **lijeve političke orijentacije** te građani iz mjesta **velikog i srednjeg stupnja urbaniziranosti**.

Rezultati testiranja značajnosti razlika s obzirom na sociodemografska obilježja dosljedni su onima iz 2007. u pogledu svih analiziranih obilježja osim spola, važnosti vjere i urbaniziranosti naselja. Pritom spol ove godine nije potvrđen kao značajna razlikovna varijabla, dok su važnost vjere i urbaniziranost naselja ove godine utvrđene kao značajni izvor razlika, za razliku od 2007. godine.

Tablica 23

Većina udruga i njihovih članova poštena je i etična u raspolaganju novcem koji dobivaju.
(značajne razlike, 2012.)

		slažem se	niti se slažem niti ne slažem	ne slažem se	N
		% odgovora			
dob	do 30 godina	37,7	40,4	21,9	237
	30-59 godina	41,5	39,2	19,3	573
	60 i više godina	31,5	39,6	28,9	192
naobrazba	osnovna škola ili manje	31,1	44,4	24,6	232
	srednja škola	43,3	35,5	21,2	529
	viša ili visoka škola	42,3	39,0	18,7	241
politička orijentacija	desno	29,8	47,0	23,2	177
	centar	38,4	39,5	22,1	381
	lijevo	46,4	32,7	20,8	285
urbaniziranost naselja	velika	40,4	39,1	20,6	383
	srednja	43,9	35,5	20,6	302
	mala	31,5	43,6	24,9	317

U pogledu tvrdnje „Većina udruga i njihovih članova poštena je i etična u raspolaganju novcem koji dobivaju“ značajne razlike utvrđene su s obzirom na dob, naobrazbu, političku orijentaciju i urbaniziranost naselja. Pritom se s ovom tvrdnjom u **relativno najmanjem udjelu slažu** (te istodobno češće izražavaju neutralan stav) građani **stariji od 60 godina**, građani **nižeg stupnja naobrazbe**, građani koji se samopozicioniraju **desno** te građani iz mjesta **malog stupnja urbaniziranosti**.

Rezultati testiranja značajnosti razlika s obzirom na sociodemografska obilježja razlikuju se od onih utvrđenih 2007. godine, kada niti jedno od ovih obilježja nije potvrđeno kao značajan izvor razlika. (Dob je potvrđena kao značajan izvor razlika u ispitivanju iz 2006. godine, kada je također među najstarijim građanima bio relativno najčešći neutralan stav.)

Tablica 24

Udruge često imaju neke dodatne ciljeve koji nisu javni i vidljivi na prvi pogled.
(značajne razlike, 2012.)

		slažem se	niti se slažem niti ne slažem	ne slažem se	N
		% odgovora			
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	32,7	46,3	21,1	322
	od 2000 do 4000 kn	36,9	35,8	27,3	437
	više od 4000 kn	35,6	43,5	20,8	174
politička orijentacija	desno	39,9	40,3	19,8	176
	centar	35,2	42,8	22,1	382
	lijevo	32,1	37,9	30,0	284

S negativno sročenom tvrdnjom „Udruge često imaju neke dodatne ciljeve koji nisu javni i vidljivi na prvi pogled“ značajno se češće ne slažu građani lijeve političke orijentacije te građani iz skupine srednjih mjesečnih prihoda (koji ujedno češće izražavaju neutralan stav).

U pogledu prosječnih mjesečnih prihoda i političke orijentacije ovogodišnji su rezultati dosljedni nalazima iz 2007. godine, međutim, za razliku od 2007. godine, u ovogodišnjem ispitivanju nisu potvrđena razlikovanja s obzirom na dob, stupanj naobrazbe, radni status i stupanj urbaniziranosti mjesta.

Tablica 25

Vlasti bi trebale više izravno financirati udruge (davati im novac). (značajne razlike, 2012.)

		slažem se	niti se slažem niti ne slažem	ne slažem se	N
		% odgovora			
dob	do 30 godina	58,9	18,5	22,6	237
	30-59 godina	57,4	21,6	20,9	573
	60 i više godina	44,1	28,5	27,4	193
radni status	zaposlen	57,4	19,1	23,5	409
	nezaposlen (na HZZ-u)	50,5	20,4	29,0	134
	umirovljenik	51,5	28,3	20,2	304
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	49,5	30,4	20,1	323
	od 2000 do 4000 kn	58,1	18,8	23,1	438
	više od 4000 kn	56,4	15,6	28,0	175
politička orijentacija	desno	40,4	28,8	30,9	177
	centar	57,1	22,6	20,3	382
	lijevo	58,7	18,7	22,5	285

U pogledu pozitivno sročene tvrdnje „Vlasti bi trebale više izravno financirati udruge (davati im novac)“ utvrđene su značajne razlike s obzirom na dob, radni status, prosječne mjesečne prihode i političku orijentaciju. Tako se s ovom tvrdnjom značajno **češće slažu** građani **mlađi od 60 godina**,

zaposleni, građani iz kategorije **prosječnih i viših mjesečnih prihoda** te građani **centralne i lijeve političke orijentacije**.

Navedeni nalazi u pogledu dobi dosljedni su nalazima iz 2007. godine, dok 2007. nije potvrđeno razlikovanje s obzirom na radni status, prosječne mjesečne prihode i političku orijentaciju.

Tablica 26

Vlasti bi trebale ohrabrivati aktivnosti udruga kroz smanjenje poreza za njih.
(značajne razlike, 2012.)

		slažem se	niti se slažem niti ne slažem	ne slažem se	N
		% odgovora			
dob	do 30 godina	54,4	26,8	18,8	237
	30-59 godina	54,1	28,9	17,1	573
	60 i više godina	40,8	38,0	21,1	192
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	43,8	36,4	19,7	323
	od 2000 do 4000 kn	56,0	28,9	15,1	437
	više od 4000 kn	59,4	20,5	20,1	175
politička orijentacija	desno	41,8	33,0	25,3	177
	centar	52,0	33,6	14,5	382
	lijevo	57,7	23,0	19,2	285
urbaniziranost naselja	velika	55,1	29,6	15,3	383
	srednja	52,7	26,2	21,0	302
	mala	45,0	35,5	19,4	317

U pogledu pozitivno sročene tvrdnje „Vlasti bi trebale ohrabrivati aktivnosti udruga kroz smanjenje poreza za njih“ utvrđene su značajne razlike s obzirom na dob, prosječne mjesečne prihode, političku orijentaciju i urbaniziranost naselja. S ovom se tvrdnjom značajno **češće slažu** građani **mlađi od 60 godina**, građani **prosječnih i viših mjesečnih** prihoda, građani **lijeve i centralne političke orijentacije** te građani iz naselja **srednjeg i velikog stupnja urbaniziranosti**.

Navedeni nalazi dosljedni su onima iz 2007. godine prema političkoj orijentaciji, kao i po tome što se spol i radni status nisu pokazali kao značajne razlikovne varijable. Međutim, ove godine nije potvrđeno razlikovanje s obzirom na stupanj obrazovanja i važnost vjere, koji su utvrđeni 2007. godine.

3.5. Sociodemografska obilježja kao izvori razlika u posebnim stavovima prema udrugama

Kao i u istraživanju iz 2007. godine, analizirana obilježja građana međusobno se razlikuju po tome koliko su dosljedni izvori značajnih razlika u posebnim stavovima prema udrugama. Pritom od analiziranih sociodemografskih obilježja jedino spol nije potvrđen kao izvor značajnih razlika niti u jednoj mjeri posebnih stavova. Od ostalih analiziranih obilježja radni se status pokazao kao izvor značajnog razlikovanja samo glede jedne mjere posebnih stavova, stupanj naobrazbe glede dvaju posebnih stavova, a važnost vjere u pogledu triju mjera posebnih stavova. Dob, visina prosječnog mjesečnog prihoda i stupanj urbaniziranosti naselja utvrđeni su kao izvori značajnog razlikovanja u pogledu pet posebnih stavova, a politička orijentacija u pogledu šest posebnih stavova prema udrugama.

Nalazi glede **dobi** na pet mjera posebnih stavova sukladni su onima iz 2007. godine te ukazuju da se je *zastupljenost pozitivnih stavova u pravilu karakterističnija za osobe mlađe (i srednje dobi)*, pri čemu je na jednom posebnom stavu utvrđeno da građani starije dobi u većem udjelu izražavaju neutralan stav. Nalazi glede **stupnja naobrazbe** ukazuju na to da su *pozitivniji stavovi prema udrugama najzastupljeniji u skupini građana s visokim (ili i srednjim) stupnjem naobrazbe*. Ovakav smjer efekta stupnja naobrazbe sukladan je nalazima iz 2007. godine, pri čemu je stupanj naobrazbe ove godine značajan izvor razlika na samo dvije mjere posebnih stavova, dok su 2007. godine značajne razlike s obzirom na stupanj naobrazbe utvrđene na šest mjera posebnih stavova. **Radni je status** potvrđen kao značajna razlikovna varijabla na jednoj mjeri posebnih stavova, pri čemu je *pozitivniji stav karakterističniji za zaposlene građane*. U pogledu **prosječnog mjesečnog prihoda** općenito se može reći da građani *u skupini najnižeg prosječnog prihoda u većoj mjeri izražavaju neutralan stav*, dok se na jednoj mjeri posebnog stava pokazalo da je udio građana s pozitivnim stavom veći u skupinama građana većih (i srednjih) prihoda. Za razliku od 2007. godine, kada je **stupanj urbaniziranosti mjesta utvrđen** kao značajan izvor razlika samo na jednoj mjeri posebnog stava, ove godine se pokazao kao značajan izvor razlika na pet mjera posebnih stavova. Pritom je u tri slučaja *pozitivniji stav relativno najčešći* među građanima iz mjesta *srednjeg stupnja urbaniziranosti*, a u dva slučaja među građanima iz mjesta *velikog stupnja urbaniziranosti*. **Važnost vjere** je utvrđena kao značajan izvor razlika na tri mjere posebnih stavova, pri čemu je u dva slučaja *pozitivniji stav* karakterističniji za građane kojima je *vjera nevažna* (ili/i im je „niti važna niti nevažna“), dok je u jednom slučaju *manje pozitivan* stav karakterističan za građane kojima je vjera nevažna. **Politička orijentacija** je potvrđena kao značajan izvor razlika na većini mjera posebnih stavova (šest), pri čemu su (sukladno i nalazima iz 2007. godine) u pravilu *pozitivniji stavovi relativno najzastupljeniji među građanima lijeve ili lijeve i središnje političke orijentacije*.

Općenito govoreći, nalazi glede sociodemografskih obilježja kao značajnih izvora razlika u analiziranim posebnim stavovima sukladni su dosadašnjima. Manja odstupanja postoje s obzirom na to koliko je pojedino obilježje potvrđeno kao dosljedan izvor razlika u posebnim stavovima, međutim u slučajevima kada su utvrđene značajne razlike, one su u pravilu istoga smjera kao i u dosadašnjim ispitivanjima.

3.6. Procijenjeni doprinosi rada udruga

Od ponuđenih sedam posljedica rada udruga prema mišljenju građana udruge najviše doprinose *podizanju svijesti ljudi o njihovim pravima*. Tako natpolovična većina (56,5%) građana doprinos udruga u tom aspektu ocjenjuje izrazitim (20,7%) ili umjerenim (35,8%). Da rad udruga uopće ne doprinosi podizanju svijesti ljudi o njihovim pravima, smatra malen udio javnosti (8,6%).

Tablica 27

Prema Vašem mišljenju, koliko rad udruga doprinosi... (2012.)

	% odgovora 2012. (N=1004)					
	izrazito	umjereno	malo	uopće ne	ne znam	bez odgovora
podizanju svijesti ljudi o njihovim pravima	20,7	35,8	28,6	8,6	5,8	0,6
razvoju demokracije u Hrvatskoj	13,7	35,0	32,1	10,6	8,5	0,0
razvoju civilnog društva	13,9	34,8	33,2	10,6	7,1	0,0
poboljšanju kvalitete života općenito	16,1	31,7	30,6	16,7	4,8	0,2
rješavanju konkretnih životnih problema ljudi ili određenih društvenih skupina	14,5	29,8	34,8	14,2	5,3	1,4
sudjelovanju građana i građanki u procesima odlučivanja	5,8	26,5	37,1	22,0	7,6	1,0
oblikovanju politika u područjima koja utječu na svakodnevni život	5,0	19,3	36,4	26,7	11,6	1,0

Potom, po ocjeni građana, udruge doprinose *poboljšanju kvalitete života općenito*, *razvoju civilnog društva* te *razvoju demokracije u Hrvatskoj*. Naime, ta tri doprinosa udruga nešto manje od polovine građana ocjenjuje umjerenim ili izrazitim (47,8%, odnosno u dva slučaja 48,7%), oko trećina doprinose ocjenjuje malenima, a dodatnih 11% odnosno 17% smatra da udruge u tim aspektima uopće nemaju doprinosa.

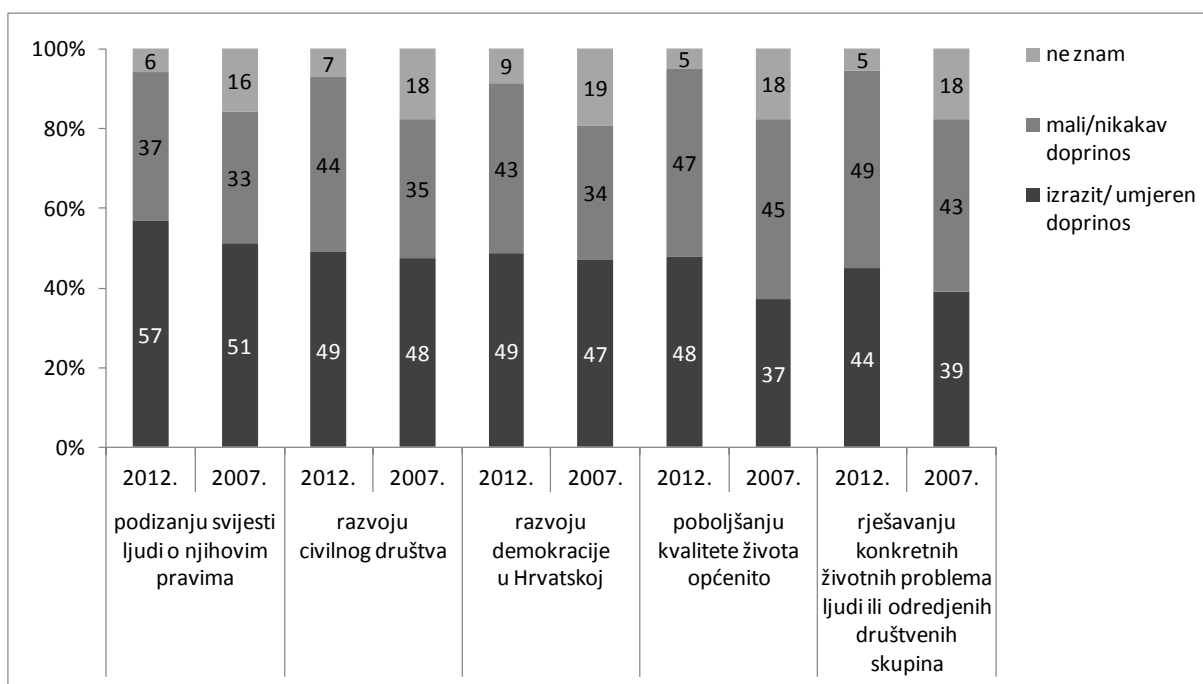
Za razliku od toga, za doprinose udruga *rješavanju konkretnih životnih problema*, potom *sudjelovanju građana i građanki u procesima odlučivanja* te *oblikovanju politika u područjima koja utječu na svakodnevni život*, dominantan odgovor javnosti jest „malo“ (izražava ga između 34,8% i 37,1%). Ujedno, za posljednja dva spomenuta doprinosa najmanji udio javnosti drži da je utjecaj udruga izrazit (58% odnosno 5%). Međutim, i ove doprinose između jedne i dvije petine građana ocjenjuje umjerenim ili izrazitim. Tako doprinos udruga *rješavanju konkretnih životnih problema* 44,3% građana ocjenjuje umjerenim ili izrazitim, trećina građana umjerenim ili izrazitim ocjenjuje doprinos udruga

sudjelovanju građana i građanki u procesima odlučivanja (32,2%), dok oko četvrtina građana (24,3%) umjerenim ili izrazitim ocjenjuje doprinos udruga oblikovanju politika u područjima koja utječu na svakodnevni život.

Potpuni usporedni podaci o procjenama doprinosa rada udruga (za pet doprinosa koji su obuhvaćeni i ovogodišnjim istraživanjem i istraživanjem iz 2007. godine) predloženi su u prilogu, a ovdje su prikazani grafički. Radi veće preglednosti, originalni odgovori građana u pet kategorija sažeti su u tri, odnosno u jednu su kategoriju združeni odgovori „izrazit“ i „umjeren“ doprinos, a u jednu kategoriju odgovori „malo“ i „uopće ne“, te su iz prikaza izostavljeni građani koji na ova pitanja nisu odgovorili.

Slika 4

Prema Vašem mišljenju, koliko rad udruga doprinosi... (usporedba 2007.-2012.)

Najuočljiviji nalaz usporedbe ovogodišnjih podataka s nalazima iz 2007. godine jest da se kod svih analiziranih doprinosa rada udruga znatno **smanjio udio građana koji odgovaraju s „ne znam“**. Naime, dok se 2007. godine udio odgovora „ne znam“ kretao u rasponu od 16% do 19%, ove je godine bitno manji, u rasponu od 5% do 9%. Sukladno tome, u odnosu na 2007. godinu općenito se povećao udio građana koji svaki od analiziranih doprinosa procjenjuju bilo „izrazitim ili umjerenim“ bilo „malenim ili nikakvim“.

Ipak, kod tri se doprinosa može govoriti o promjeni koja po svojoj veličini nadilazi očekivanu teorijsku grešku (6,4%). Tako se u odnosu na nalaze iz 2007. **povećao udio građana koji „umjerenim“ ili „izrazitim“ procjenjuju doprinos udruga poboljšanju kvalitete života općenito** (48% u odnosu na 37%). Međutim, kod dva se doprinosa nešto **povećao udio građana koji doprinose ocjenjuju malenim ili nikakvim** (doprinos udruga **razvoju civilnog društva** malenim ili nikakvim ocjenjuje 44% građana u odnosu na 35% 2007. godine, a doprinos udruga **razvoju demokracije** malenim ili nikakvim ocjenjuje 43% građana u odnosu na 34% 2007. godine).

3.7. Značajne razlike u procjenama doprinosa rada udruga s obzirom na sociodemografska obilježja

Radi testiranja značajnosti razlika⁸ u procijenjenom doprinosu rada udruga u jednu su kategoriju sažeti odgovori koji ukazuju na znatan doprinos udruga „izrazito“ i „umjereno“ te odgovori koji ukazuju na neznatan doprinos udruga „malo“ i „uopće ne“, dok su građani koji na navedena pitanja nisu odgovorili ili su odgovorili s „ne znam“ isključeni iz obrade.

Tablica 28

Prema Vašem mišljenju koliko rad udruga doprinosi:

RAZVOJU DEMOKRACIJE U HRVATSKOJ? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili umjereno	malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
dob	do 30 godina	59,9	40,1	222
	30-59 godina	55,6	44,4	537
	60 i više godina	41,3	58,7	169
naobrazba	osnovna škola ili manje	48,6	51,4	206
	srednja škola	52,9	47,1	492
	viša ili visoka škola	65,2	34,8	230
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	42,7	57,3	284
	od 2000 do 4000 kn	55,2	44,8	412
	više od 4000 kn	65,9	34,1	169
politička orijentacija	desno	48,5	51,5	165
	centar	52,2	47,8	350
	lijevo	61,0	39,0	270
urbaniziranost naselja	velika	57,8	42,2	363
	srednja	56,9	43,1	286
	mala	44,5	55,5	279

U procijenjenom doprinosu udruga za razvoj demokracije u Hrvatskoj nije potvrđeno značajno razlikovanje s obzirom na spol, radni status i važnost vjere. **Izrazit ili umjeren doprinos** udruga razvoju demokracije u većem udjelu opažaju osobe **više naobrazbe, većih (i srednjih) prihoda i lijeve političke orijentacije**. **Malen ili nikakav doprinos** udruga razvoju demokracije u najvećem udjelu opažaju osobe **starije od 60 godina** te osobe iz naselja **malog stupnja urbaniziranosti**.

Doprinos udruga razvoju civilnog društva **većim** procjenjuju građani **višeg** (i srednjeg) **stupnja naobrazbe** i **većih** (i srednjih) **prosječnih mjesečnih primanja**. **Malen ili nikakav doprinos** udruga razvoju civilnog društva u najvećem udjelu opažaju **osobe starije od 60 godina** te osobe iz naselja **malog stupnja urbaniziranosti**.

⁸ U dosadašnjim istraživanjima o stavovima javnosti o udrugama iz 2007., 2006. i 2005. godine nisu provjeravane razlike u procijenjenom doprinosu udruga s obzirom na sociodemografska obilježja.

Tablica 29

Prema Vašem mišljenju koliko rad udruga doprinosi:
RAZVOJU CIVILNOG DRUŠTVA? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili umjereno	malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
dob	do 30 godina	57,5	42,5	223
	30-59 godina	55,7	44,3	540
	60 i više godina	40,7	59,3	173
naobrazba	osnovna škola ili manje	47,0	53,0	211
	srednja škola	53,1	46,9	492
	viša ili visoka škola	64,8	35,2	233
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	41,5	58,5	287
	od 2000 do 4000 kn	55,9	44,1	413
	više od 4000 kn	69,3	30,7	173
urbaniziranost naselja	velika	57,1	42,9	367
	srednja	58,8	41,2	286
	mala	42,0	58,0	283

Tablica 30

Prema Vašem mišljenju koliko rad udruga doprinosi:
PODIZANJU SVIJEŠTI LJUDI O NJIHOVIM PRAVIMA? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili umjereno	malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
dob	do 30 godina	64,0	36,0	230
	30-59 godina	62,2	37,8	544
	60 i više godina	52,2	47,8	174
naobrazba	osnovna škola ili manje	52,3	47,7	212
	srednja škola	62,1	37,9	500
	viša ili visoka škola	73,3	26,7	236
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	50,6	49,4	294
	od 2000 do 4000 kn	63,8	36,2	417
	više od 4000 kn	69,3	30,7	175
politička orijentacija	desno	54,7	45,3	171
	centar	59,7	40,3	361
	lijevo	68,2	31,8	271
urbaniziranost naselja	velika	64,4	35,6	371
	srednja	65,2	34,8	288
	mala	51,1	48,9	289

Izrazit ili umjeren doprinos udruga podizanju svijesti ljudi o njihovim pravima **češće** opažaju osobe **višeg** (i srednjeg) **stupnja naobrazbe** te **lijeve političke orijentacije**. **Malen ili nikakav doprinos** udruga podizanju svijesti ljudi o njihovim pravima u najvećem udjelu opažaju **osobe starije od 60 godina**, osobe u skupini **najnižih prihoda** te osobe iz naselja **malog stupnja urbaniziranosti**.

Tablica 31

Prema Vašem mišljenju koliko rad udruga doprinosi:

RJEŠAVANJU KONKRETNIH ŽIVOTNIH PROBLEMA LJUDI ILI ODREĐENIH DRUŠTVENIH SKUPINA?

(značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili umjereno	malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
spol	muški	43,6	56,4	466
	ženski	51,3	48,7	475
naobrazba	osnovna škola ili manje	41,0	59,0	215
	srednja škola	49,1	50,9	495
	viša ili visoka škola	58,9	41,1	231
urbaniziranost naselja	velika	42,0	58,0	360
	srednja	50,9	49,1	289
	mala	50,6	49,4	292

Izrazit ili umjeren doprinos udruga rješavanju konkretnih životnih problema ljudi ili određenih društvenih skupina u većem udjelu opažaju osobe **višeg** (i srednjeg) **stupnja naobrazbe** te **žene**. **Malen ili nikakav doprinos** udruga *rješavanju konkretnih životnih problema ljudi ili određenih društvenih skupina* u većem udjelu opažaju građani iz mjesta **velikog stupnja urbaniziranosti** nego iz mjesta malog i srednjeg stupnja urbaniziranosti.

Tablica 32

Prema Vašem mišljenju koliko rad udruga doprinosi:

POBOLJŠANJU KVALITETE ŽIVOTA OPĆENITO? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili umjereno	malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
dob	do 30 godina	58,9	41,1	229
	30-59 godina	50,6	49,4	548
	60 i više godina	41,9	58,1	181
naobrazba	osnovna škola ili manje	45,2	54,8	219
	srednja škola	50,0	50,0	502
	viša ili visoka škola	62,9	37,1	237
radni status	zaposlen	55,5	44,5	398
	nezaposlen (na HZZ -u)	43,1	56,9	123
	umirovljenik	47,8	52,2	288

Izrazit ili umjeren doprinos udruga poboljšanju kvalitete života općenito **u većem udjelu** opažaju osobe **višeg stupnja naobrazbe** te **zaposlene osobe**. **Malen ili nikakav doprinos** udruga poboljšanju kvalitete života općenito **u većem udjelu** opažaju osobe **od 60 ili više godina**.

Tablica 33

Prema Vašem mišljenju koliko rad udruga doprinosi:

SUDJELOVANJU GRAĐANA I GRAĐANKI U PROCESIMA ODLUČIVANJA? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili umjereno	malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
dob	do 30 godina	42,0	58,0	219
	30-59 godina	36,0	64,0	534
	60 i više godina	27,9	72,1	170
naobrazba	osnovna škola ili manje	29,6	70,4	209
	srednja škola	37,8	62,2	482
	viša ili visoka škola	41,8	58,2	232
radni status	zaposlen	41,7	58,3	386
	nezaposlen (na HZZ -u)	31,1	68,9	120
	umirovljenik	32,1	67,9	273
politička orijentacija	desno	25,3	74,7	165
	centar	32,5	67,5	348
	lijevo	41,1	58,9	268

U procijenjenom doprinosu udruga sudjelovanju građana i građanki u procesima odlučivanja nije potvrđeno značajno razlikovanje s obzirom na spol, prosječni mjesečni prihod, važnost vjere i stupanj urbaniziranosti naselja. **Izrazit ili umjeren** doprinos udruga sudjelovanju građana i građanki u procesima odlučivanja u većem udjelu opažaju osobe **mlađe i srednje dobi**, osobe **visokog i srednjeg stupnja naobrazbe**, **zaposlene osobe** te osobe **lijeve** (i centralne) **političke orijentacije**.

Tablica 34

Prema Vašem mišljenju koliko rad udruga doprinosi: OBLIKOVANJU POLITIKA

U PODRUČJIMA KOJA UTJEČU NA SVAKODNEVNI ŽIVOT? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili umjereno	malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
dob	do 30 godina	35,2	64,8	209
	30-59 godina	29,0	71,0	518
	60 i više godina	18,2	81,8	162
naobrazba	osnovna škola ili manje	21,0	79,0	195
	srednja škola	31,2	68,8	469
	viša ili visoka škola	33,8	66,2	225

U procijenjenom doprinosu udruga oblikovanju politika u područjima koja utječu na svakodnevni život nije potvrđeno značajno razlikovanje s obzirom na spol, prosječni mjesečni prihod, radni status, političku orijentaciju, važnost vjere i stupanj urbaniziranosti naselja. Doprinos udruga oblikovanju politika u područjima koja utječu na svakodnevni život češće opažaju izrazitim ili umjerenim građani srednje i mlađe dobi te osobe srednjeg i visokog stupnja naobrazbe.

3.8. Procjene postojećeg i poželjnog stupnja utjecaja udruga

Dominantan odgovor na pitanje o sadašnjem utjecaju udruga na lokalnoj i nacionalnoj razini jest da udruge imaju malen utjecaj (40% odnosno 34% građana), pri čemu dodatna petina građana (22%) izražava da je utjecaj udruga nikakav. Drugim riječima, **oko 60% građana** smatra da je **sadašnji utjecaj udruga**, kako na lokalnoj (62%) tako i na nacionalnoj razini (56.3%), **malen ili nikakav**. Da udruge imaju srednji utjecaj, smatra oko četvrtina građana (24% za lokalnu razinu i 27% za nacionalnu razinu), dok gotovo zanemarivi udjeli građana (manje od 5%) smatraju da je sadašnji utjecaj udruga velik. Oko desetina građana ne može procijeniti sadašnji utjecaj udruga kako na lokalnoj tako i na nacionalnoj razini.

Tablica 35

Koliki je prema Vašem mišljenju SADAŠNJI utjecaj udruga? (2012.)

	na lokalnoj razini	na nacionalnoj razini
	% odgovora	
velik	3,7	4,6
srednji	23,8	26,9
malen	40,1	34,0
nikakav	21,9	22,3
ne znam	10,4	11,8
bez odgovora	0,2	0,2
N	1004	1004

Tablica 36

Prema Vašem mišljenju, koliki bi utjecaj udruge TREBALE IMATI? (2012.)

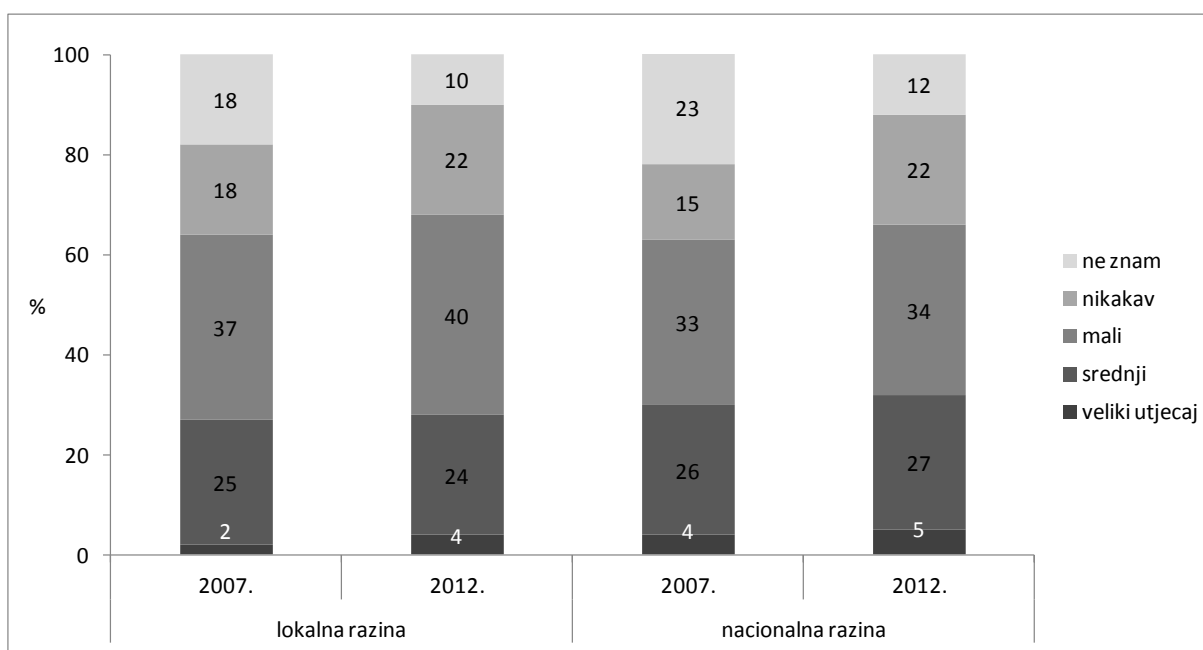
	na lokalnoj razini	na nacionalnoj razini
	% odgovora	
velik	47,4	46,8
srednji	37,8	37,5
malen	5,9	6,4
nikakav	2,0	2,1
ne znam	6,6	7,0
bez odgovora	0,3	0,3
N	1004	1004

Za razliku od procjene sadašnjeg utjecaja udruga, pri procjeni poželjnog utjecaja udruga na lokalnoj i nacionalnoj razini **dominantan odgovor** - koji daje **približno polovina građana** (47,4% odnosno 46,8%) - jest da bi udruge trebale imati **velik utjecaj**. Dodatno, 38% građana smatra da bi utjecaj udruga i na lokalnoj i na nacionalnoj razini trebao biti srednji. Drugim riječima, **više od 80% građana** smatra da bi udruge na obje razine **trebale imati velik ili srednji utjecaj**, dok relativno mali udio građana (8,6% odnosno 9,1%) smatra da bi utjecaj udruga trebao biti malen ili nikakav.

Potpuni usporedni podaci o procjenama postojećeg i poželjnog utjecaja udruga na lokalnoj i nacionalnoj razini iz ovogodišnjeg istraživanja i istraživanja iz 2007. predloženi su grafički (Slika 5 i Slika 6), pri čemu su iz prikaza izostavljeni (mali) udjeli građana koji na ova pitanja nisu odgovorili.

Slika 5

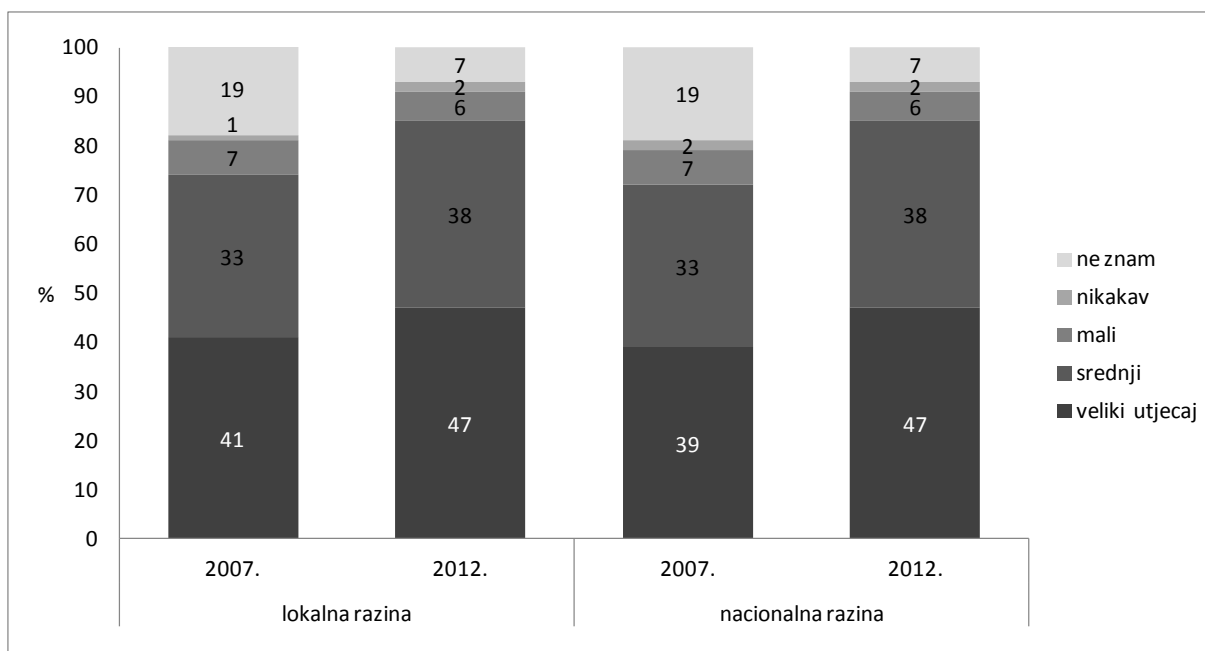
Procijenjeni POSTOJEĆI utjecaj udruga na nacionalnoj i lokalnoj razini 2007. i 2012. godine

Predloženi podaci o procjeni postojećeg utjecaja udruga iz ovogodišnjeg ispitivanja i ispitivanja iz 2007. godine ukazuju da se **smanjio udio** građana koji odgovaraju s „**ne znam**“, a blago povećao udio građana koji postojeći utjecaj udruga ocjenjuju malenim ili nikakvim (za nacionalnu razinu s 48% 2007. godine na 56% 2012. godine, a za lokalnu razinu s 55% 2007. godine na 62% 2012. godine). S obzirom na to da ove promjene po veličini bitno ne nadilaze očekivanu grešku obaju uzoraka, ne može se sa sigurnošću reći da se postojeći utjecaj udruga na lokalnoj i nacionalnoj razini ove godine procjenjuje značajno češće malenim ili nikakvim nego prije pet godina.

Slika 6

Procijenjeni POŽELJAN utjecaj udruga na nacionalnoj i lokalnoj razini 2007. i 2012. godine

Predloženi podaci o procjeni poželjnog utjecaja udruga ukazuju da se za obje procjenjivane razine značajno **smanjio udio građana koji odgovaraju s „ne znam“**, pri čemu se **povećao udio onih koji smatraju da bi utjecaj udruga na obje razine trebao biti velik ili srednji (na lokalnoj razini povećanje sa 74% na 85%, a za procjene na nacionalnoj razini povećanje sa 72% na 85%)**.

3.9. Značajne razlike u procjenama postojećeg i poželjnog stupnja utjecaja udruga s obzirom na sociodemografska obilježja

Radi testiranja značajnosti razlika u procjenama postojećeg i poželjnog stupnja utjecaja udruga, u jednu su kategoriju sažeti odgovori „velik“ i „srednji“, odnosno „malen“ ili „nikakav“ utjecaj, a iz obrada su izostavljeni građani koji su odgovorili s „ne znam“ ili nisu odgovorili.

Tablica 37

Koliki je prema Vašem mišljenju SADAŠNJI utjecaj udruga: NA LOKALNOJ RAZINI?
(značajne razlike, 2012.)

		velik ili srednji	malen ili nikakav	N
		% odgovora		
naobrazba	osnovna škola ili manje	25,6	74,4	195
	srednja škola	32,3	67,7	487
	viša ili visoka škola	37,5	62,5	232

U procjeni sadašnjeg utjecaja udruge na lokalnoj razini nije potvrđeno značajno razlikovanje s obzirom na dob, spol, radni status, visinu prosječnog mjesečnog prihoda, važnost vjere, političku

orijentaciju te stupanj urbaniziranosti naselja, dok je potvrđeno razlikovanje s obzirom na stupanj naobrazbe. Pritom građani **više** i srednjeg **stupnja naobrazbe** češće smatraju da je sadašnji utjecaj udruga na lokalnoj razini **srednji ili velik**, dok građani najnižeg stupnja naobrazbe najčešće utjecaj procjenjuju malenim ili nikakvim.

Tablica 38

Koliki je prema Vašem mišljenju SADAŠNJI utjecaj udruga: NA NACIONALNOJ RAZINI?
(značajne razlike, 2012.)

		velik ili srednji	malen ili nikakav	N
		% odgovora		
dob	do 30 godina	39,6	60,4	225
	30-59 godina	38,8	61,2	519
	60 i više godina	24,4	75,6	158

U procjeni postojećeg utjecaja udruga na nacionalnoj razini nije utvrđeno značajno razlikovanje s obzirom na spol, stupanj naobrazbe, radni status, visinu prosječnog mjesečnog prihoda, važnost vjere, političku orijentaciju te stupanj urbaniziranosti naselja, dok je utvrđeno razlikovanje s obzirom na dob. Pritom **građani stariji od 60 godina** u većoj mjeri smatraju da **udruge imaju malen ili nikakav utjecaj** na nacionalnoj razini.

Tablica 39

Prema Vašem mišljenju, koliki bi utjecaj udruge TREBALE IMATI: NA LOKALNOJ RAZINI?
(značajne razlike, 2012.)

		velik ili srednji	malen ili nikakav	N
		% odgovora		
politička orijentacija	desno	84,9	15,1	163
	centar	94,9	5,1	354
	lijevo	92,4	7,6	276

U procjeni poželjnog utjecaja udruge na lokalnoj razini nije utvrđeno značajno razlikovanje s obzirom na dob, spol, stupanj naobrazbe, radni status, visinu prosječnog mjesečnog prihoda, važnost vjere te stupanj urbaniziranosti naselja, dok jest s obzirom na političku orijentaciju. Pritom građani desne orijentacije u većoj mjeri smatraju da bi utjecaj udruga na lokalnoj razini trebao biti malen, odnosno da bi utjecaj trebao biti **srednji ili velik češće smatraju građani lijeve i središnje političke orijentacije**.

U procjeni poželjnog utjecaja udruga na nacionalnoj razini nisu utvrđene značajne razlike s obzirom na dob, stupanj naobrazbe, radni status, visinu prosječnih mjesečnih prihoda te važnost vjere. Nalazi pokazuju da manji udio muškaraca nego žena, manji udio građana desne političke orijentacije negoli centra ili lijeve političke orijentacije te manji udio građana iz naselja srednje i male urbaniziranosti u

odnosu na naselja velike urbaniziranosti procjenjuje kako bi utjecaj udruga na nacionalnoj razini u budućnosti trebao biti srednji ili velik.

Tablica 40

Prema Vašem mišljenju, koliki bi utjecaj udruge TREBALE IMATI: NA NACIONALNOJ RAZINI?
(značajne razlike, 2012.)

		velik ili srednji	malen ili nikakav	N
		% odgovora		
spol	muški	88,5	11,5	446
	ženski	93,2	6,8	492
politička orijentacija	desno	85,3	14,7	163
	centar	93,8	6,2	352
	lijevo	91,4	8,6	276
urbaniziranost naselja	velika	94,4	5,6	364
	srednja	87,7	12,3	281
	mala	89,8	10,2	293

3.10. Procijenjeni mogući utjecaj osobe kao pojedinca i kao člana udruge

Hrvatski građani prilično su suglasni u ocjeni da **kao pojedinci uopće ne mogu utjecati** na odluke koje se tiču lokalne zajednice, regije, cijele Hrvatske, cijele Europe i globalnih međunarodnih procesa i pojava (**u rasponu od 51% do 80%**). Tako u pogledu mogućnosti utjecaja na odluke koje se tiču lokalne zajednice nešto više od polovine javnosti drži da uopće ne može utjecati (51%), dok u pogledu utjecaja na odluke koje se tiču razine regije i čitave Hrvatske, to smatra 65,3% odnosno 73% građana. U pogledu utjecaja na odluke koje se tiču cijele Europe i globalnih međunarodnih pojava i procesa 78,9% odnosno 80% građana misli kako uopće ne mogu utjecati na odluke koje se donose.

S druge strane, 33,4% građana drži da **kao članovi udruge** mogu donekle utjecati na odluke na razini lokalne zajednice, a još 7% građana vjeruje da kao članovi udruge mogu imati izrazit doprinos na toj razini. Da kao članovi udruge mogu donekle utjecati na razini regije odnosno čitave Hrvatske, drži 23,4% odnosno 14,5% građana, pri čemu 4,7% i 2,7% građana misli da njihov utjecaj kao člana udruge na razini regije odnosno čitave Hrvatske može biti izrazit. Manje od desetine građana smatra da mogu donekle utjecati na odluke na razini cijele Europe (8,1%) i globalnih međunarodnih pojava i procesa (7,6%), dok tek mali udio građana (1,9% i 2,1%) smatra da kao članovi udruge mogu izrazito utjecati na odluke na ovim razinama.

Da kao članovi udruge uopće ne mogu utjecati na odluke koje se tiču lokalne zajednice, smatra 24,3% građana (u odnosu na 50,6% kao pojedinci), regije 36,1% građana (u odnosu na 65,3% kao pojedinci), cijele Hrvatske 48,7% građana (u odnosu na 73% kao pojedinci), cijele Europe 62,4% građana (u odnosu na 78,9% kao pojedinci) te globalnih međunarodnih pojava i procesa 62,5% građana (u odnosu na 80% kao pojedinci).

Tablica 41

Što mislite možete li i u kojoj mjeri Vi kao POJEDINAC / ČLAN/ČLANICA NEKE UDRUGE utjecati na odluke koje se tiču:

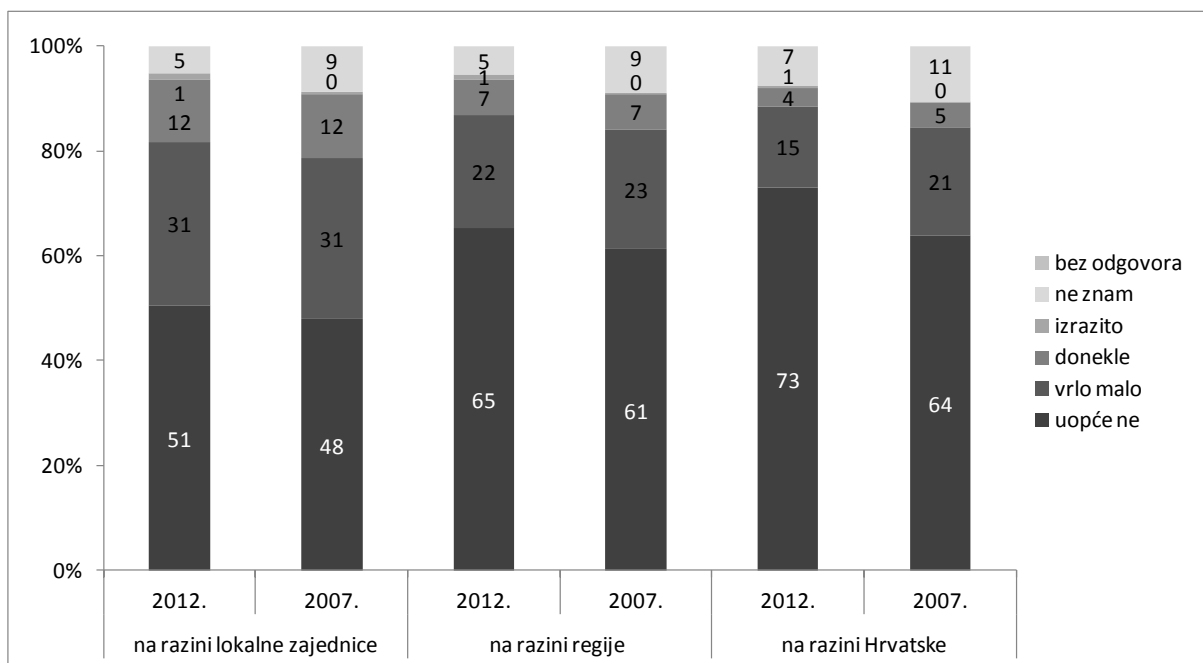
	% odgovora 2012. (N=1004)					
	izrazito	donekle	vrlo malo	uopće ne	ne znam	bez odgovora
lokalne zajednice						
kao pojedinac	1,3	11,8	31,1	50,6	5,1	0,2
kao član/članica udruge	7,0	33,4	24,6	24,3	10,2	0,5
regije						
kao pojedinac	1,0	6,7	21,5	65,3	5,3	0,2
kao član/članica udruge	4,7	23,4	24,4	36,1	10,8	0,5
čitave Hrvatske						
kao pojedinac	0,6	3,6	15,3	73,0	7,3	0,2
kao član/članica udruge	2,7	14,5	21,6	48,7	12,0	0,5
čitave Europe						
kao pojedinac	0,7	1,5	9,9	78,9	8,8	0,2
kao član/članica udruge	1,9	8,1	13,5	62,4	13,7	0,5
globalnih međunarodnih procesa i pojava						
kao pojedinac	0,7	1,1	9,5	80,0	8,4	0,2
kao član/članica udruge	2,1	7,6	13,2	62,5	14,0	0,6

Potpuni usporedni brožčani podaci o procjenama mogućeg utjecaja osobe kao pojedinca i kao člana udruge na razini lokalne zajednice, regije i Hrvatske iz ovogodišnjeg istraživanja i istraživanja iz 2007. predloženi su u prilogu 2, a ovdje su prikazani grafički (Slika 7 i 8).

U pogledu procjene mogućeg **utjecaja osobe kao pojedinca**, usporedba ovogodišnjih nalaza s onima otprije pet godina **ne ukazuje na značajnu promjenu** kada se radi o procjeni mogućeg utjecaja na odluke koje se tiču **lokalne razine i razine regije**. Međutim, kada se radi o procjeni mogućeg utjecaja osobe kao pojedinca na odluke koje se tiču **čitave Hrvatske**, vidljivo je da se za oko 19% **povećao udio odgovora „uopće ne“** (s 30% 2007. godine na 49% 2012. godine), pri čemu se blago smanjio udio odgovora „vrlo malo“ (s 30% 2007. godine na 22% ove godine) te udio odgovora „ne znam“. Na temelju rečenog može se zaključiti kako se u odnosu na stanje otprije pet godina **dodatno smanjila** ionako relativno niska **samopercepcija** hrvatskih građana o njihovoj efikasnosti ili **mogućnosti utjecaja kao pojedinaca na odluke koje se tiču čitave Hrvatske**.

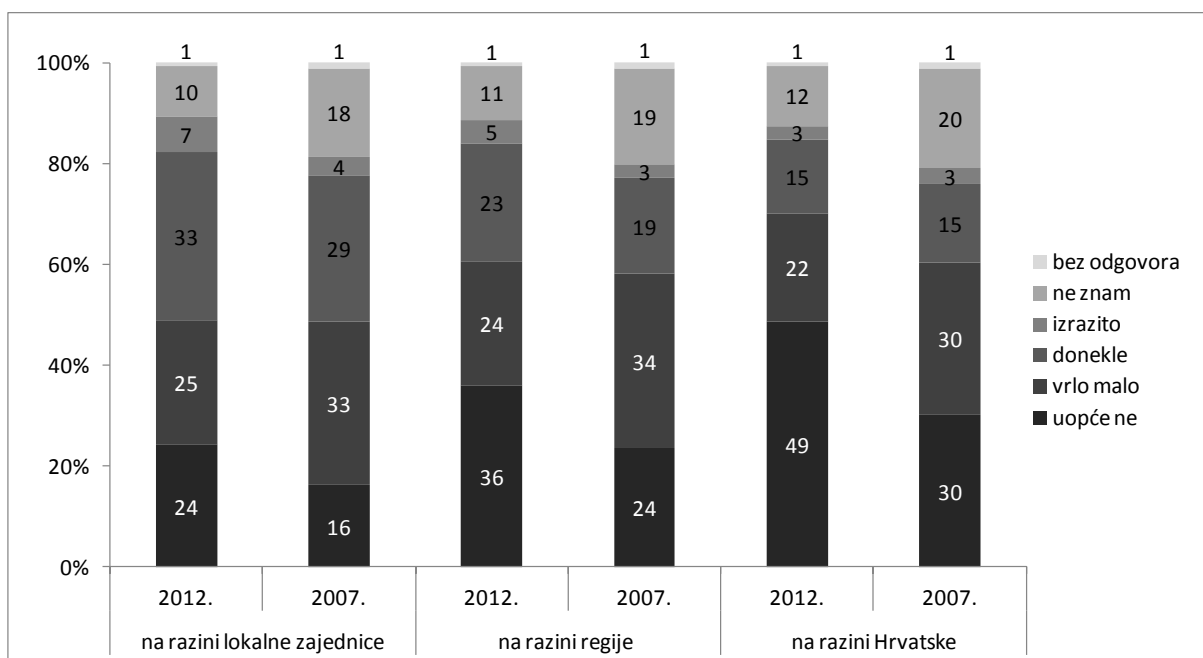
Slika 7

Procijenjeni mogući *utjecaj osobe kao pojedinca* na odluke na različitim razinama (usporedba 2007.-2012.)

Slika 8

Procijenjeni mogući *utjecaj osobe kao člana udruge* na odluke na različitim razinama (usporedba 2007.-2012.)

Kad se radi o procjenama **mogućeg utjecaja osobe kao člana udruge**, za sve se tri procjenjivane razine za oko 8% smanjio udio odgovora „ne znam“, **povećao udio odgovora „uopće ne“** (za 8% na lokalnoj razini, za 12% na razini regije i 19% na razini čitave Hrvatske) te **smanjio udio odgovora „vrlo malo“** (8% na lokalnoj razini i razini regije, 10% na razini Hrvatske). Udio onih koji utjecaj kao člana

udruge ocjenjuju nikakvim ili skromnim ostao je podjednakim za lokalnu razinu (40% odgovora „nikakav“ ili „malen“ na lokalnoj razini te oko 58%, odnosno 60% na razini regije). Dok je prije pri procjeni utjecaja kao člana/članice udruge na lokalnoj i regionalnoj razini relativno najzastupljeniji odgovor bio „malo“, 2012. relativno je najčešći odgovor „uopće ne“. Kad se radi o procjeni mogućeg utjecaja u ulozi člana udruge na odluke koje se tiču **čitave Hrvatske, promjena u odnosu na stanje otprije pet godina još je izraženija**; povećao se i ukupan udio onih koji utjecaj procjenjuju nikakvim ili malenim (sa 60% na 71%). Na temelju utvrđenog obrasca promjena može se reći da je u odnosu na stanje otprije pet godina **porasla skeptičnost** o efikasnosti ili **mogućnosti utjecaja kao članova udruge** na odluke koje se tiču i **lokalne zajednice i regije, a osobito čitave Hrvatske**.

3.11. Značajne razlike u procjeni mogućeg utjecaja osobe kao pojedinca i kao člana udruge s obzirom na sociodemografska obilježja

Radi provjere razlikuju li se procjene mogućeg utjecaja osobe kao pojedinca i kao člana udruge s obzirom na sociodemografska obilježja, važnost vjere i političku orijentaciju, zbrojene su kategorije „izrazito“ i „donekle“ te „vrlo malo“ i „uopće ne“, a oni koji nisu odgovorili isključeni su iz obrade.

Tablica 42

Što mislite možete li i u kojoj mjeri Vi kao pojedinac utjecati na odluke koje se tiču:
VAŠE LOKALNE ZAJEDNICE (MJESTA STANOVANJA)? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili donekle	vrlo malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
naobrazba	osnovna škola ili manje	9,6	90,4	219
	srednja škola	14,8	85,2	503
	viša ili visoka škola	21,6	78,4	232
radni status	zaposlen	18,8	81,2	396
	nezaposlen (na HZZ-u)	13,9	86,1	125
	umirovljenik	10,2	89,8	373
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	8,2	91,8	300
	od 2000 do 4000 kn	16,0	84,0	422
	više od 4000 kn	19,5	80,5	169
politička orijentacija	desno	12,1	87,9	162
	centar	11,4	88,6	364
	lijevo	20,6	79,4	273
urbaniziranost naselja	velika	18,1	81,9	367
	srednja	12,3	87,7	285
	mala	10,6	89,4	302

Pri procjeni utjecaja pojedinca na odluke koje se donose na razini lokalne zajednice kao značajne razlikovne varijable utvrđeni su stupanj naobrazbe, radni status, prosječni mjesečni prihod, politička orijentacija i urbaniziranost naselja. Građani višeg stupnja obrazovanja i viših prihoda, zaposleni,

građani lijeve političke orijentacije te oni koji žive u naseljima većeg stupnja urbaniziranosti smatraju da mogu više utjecati na odluke koje se tiču lokalne zajednice.

Tablica 43

Što mislite možete li i u kojoj mjeri Vi kao pojedinac utjecati na odluke koje se tiču:
REGIJE HRVATSKE U KOJOJ ŽIVITE? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili donekle	vrlo malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
naobrazba	osnovna škola ili manje	5,1	94,9	217
	srednja škola	8,4	91,6	503
	viša ili visoka škola	14,6	85,4	233
radni status	zaposlen	11,0	89,0	399
	nezaposlen (na HZZ-u)	7,6	92,4	124
	umirovljenik	5,4	94,6	278
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	5,5	94,5	299
	od 2000 do 4000 kn	9,6	90,4	420
	više od 4000 kn	11,8	88,2	171

Pri procjeni utjecaja pojedinca na odluke koje se donose na razini regije utvrđene su značajne razlike s obzirom na stupanj obrazovanja, radni status i prosječne mjesečne prihode. Pritom je udio građana koji smatraju da mogu izrazito ili donekle utjecati na odluke koje se tiču regije veći među građanima višeg stupnja naobrazbe, zaposlenim građanima i građanima viših mjesečnih prihoda.

Tablica 44

Što mislite možete li i u kojoj mjeri Vi kao pojedinac utjecati na odluke koje se tiču:
CIJELE HRVATSKE? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili donekle	vrlo malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
radni status	zaposlen/-a	6,8	93,2	392
	nezaposlen/-a (na HZZ-u)	4,2	95,8	122
	umirovljenik/-ica	2,1	97,9	272
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	1,6	98,4	285
	od 2000 do 4000 kn	6,6	93,4	413
	više od 4000 kn	6,5	93,5	171

Pri procjeni utjecaja pojedinca na odluke koje se donose na razini cijele Hrvatske kao značajne razlikovne varijable pokazale su se radni status i prosječni mjesečni prihodi. Tako se umirovljenici i osobe s najnižim prihodima izdvajaju kao one koje u manjoj mjeri smatraju da kao pojedinci mogu utjecati na odluke na razini cijele Hrvatske.

Pri procjeni utjecaja pojedinca na odluke koje se donose na razini cijele Europe utvrđene su značajne razlike jedino s obzirom na važnost vjere, pri čemu su građani koji vjeru procjenjuju niti važnom niti nevažnom skloniji vjerovati da mogu izrazito ili donekle utjecati na odluke koje se tiču cijele Europe.

Tablilca 45

Što mislite možete li i u kojoj mjeri Vi kao pojedinac utjecati na odluke koje se tiču:
CIJELE EUROPE? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili donekle	vrlo malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
važnost vjere	važna	1,8	98,2	614
	ni važna ni nevažna	5,2	94,8	148
	nevažna	1,6	98,4	140

Pri procjeni utjecaja pojedinca na odluke koje se donose na razini globalnih međunarodnih pojava i procesa kao značajne razlikovne varijable utvrđene su stupanj naobrazbe i važnost vjere, pri čemu građani višeg ili visokog stupnja naobrazbe kao i oni koji vjeru procjenjuju niti važnom niti nevažnom nešto češće smatraju da mogu izrazito ili donekle utjecati na odluke na razini globalnih međunarodnih pojava i procesa.

Tablica 46

Što mislite možete li i u kojoj mjeri Vi kao pojedinac utjecati na odluke koje se tiču:
GLOBALNIH MEĐUNARODNIH POJAVA I PROCESA? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili donekle	vrlo malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
naobrazba	osnovna škola ili manje	1,0	99,0	207
	srednja škola	2,1	97,9	490
	viša ili visoka škola	4,4	95,6	228
važnost vjere	važna	1,4	98,6	617
	ni važna ni nevažna	4,7	95,3	151
	nevažna	2,7	97,3	138

Procjene utjecaja kao člana udruge na razini lokalne zajednice razlikuju se prema dobi, naobrazbi, prihodima i urbaniziranosti naselja. Procjeni da kao članovi udruge mogu izrazito ili donekle utjecati na odluke u lokalnoj zajednici skloniji su građani mlađi od 60 godina, višeg ili visokog stupnja naobrazbe, viših prihoda i oni koji žive u urbaniziranim sredinama.

Tablica 47

Što mislite biste li mogli i u kojoj mjeri da ste ČLAN/ČLANICA NEKE UDRUGE
utjecati na odluke koje se tiču: VAŠE LOKALNE ZAJEDNICE? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili donekle	vrlo malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
dob	do 30 godina	46,4	53,6	219
	30-59 godina	49,4	50,6	528
	60 i više godina	33,1	66,9	160
naobrazba	osnovna škola ili manje	40,5	59,5	200
	srednja škola	44,0	56,0	480
	viša ili visoka škola	59,0	41,0	227
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	37,0	63,0	276
	od 2000 do 4000 kn	47,0	53,0	407
	više od 4000 kn	52,9	47,1	168
urbaniziranost naselja	velika	52,4	47,6	359
	srednja	44,1	55,9	269
	mala	38,0	62,0	279

Procjene utjecaja kao člana udruge na razini regije razlikuju se prema istim sociodemografskim varijablama. Građani u dobi od 30 do 59 godina, višeg stupnja obrazovanja i viših prihoda te oni koji žive u naseljima većeg stupnja urbaniziranosti smatraju da kroz svoje članstvo u udruzi mogu više utjecati na odluke koje se donose u regiji u kojoj žive.

Tablica 48

Što mislite biste li mogli i u kojoj mjeri da ste ČLAN/ČLANICA NEKE UDRUGE
utjecati na odluke koje se tiču: REGIJE HRVATSKE U KOJOJ ŽIVITE? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili donekle	vrlo malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
dob	do 30 godina	28,5	71,5	218
	30-59 godina	36,0	64,0	532
	60 i više godina	22,8	77,2	155
naobrazba	osnovna škola ili manje	25,3	74,7	194
	srednja škola	32,5	67,5	486
	viša ili visoka škola	43,6	56,4	225
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	23,4	76,6	277
	od 2000 do 4000 kn	34,4	65,6	405
	više od 4000 kn	44,5	55,5	168
urbaniziranost naselja	velika	35,9	64,1	356
	srednja	34,5	65,5	271
	mala	24,3	75,7	278

Tablica 49

Što mislite biste li mogli i u kojoj mjeri da ste ČLAN/ČLANICA NEKE UDRUGE utjecati na odluke koje se tiču: CIJELE HRVATSKE? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili donekle	vrlo malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
naobrazba	osnovna škola ili manje	14,9	85,1	189
	srednja škola	21,5	78,5	485
	viša ili visoka škola	25,3	74,7	221
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	13,3	86,7	270
	od 2000 do 4000 kn	22,7	77,3	399
	više od 4000 kn	30,9	69,1	167
urbaniziranost naselja	velika	23,7	76,3	351
	srednja	19,5	80,5	264
	mala	15,3	84,7	280

Procjene utjecaja kao člana udruge na razini Hrvatske razlikuju se prema naobrazbi, prihodima i urbaniziranosti naselja. Postotak građana koji smatraju da kao član/članica udruge mogu izrazito ili donekle utjecati na odluke koje se donose na razini cijele Hrvatske veći je među obrazovanim građanima, građanima viših prosječnih mjesečnih prihoda te među građanima koji žive u naseljima većeg stupnja urbaniziranosti.

Pri procjeni utjecaja osobe kao člana udruge na odluke koje se donose na razini cijele Europe utvrđene su značajne razlike s obzirom na stupanj naobrazbe, radni status i prosječne mjesečne prihode po članu kućanstva, pri čemu je udio građana koji smatraju da svojim članstvom u udruzi mogu izrazito ili donekle utjecati na odluke u cijeloj Europi veći među obrazovanim, zaposlenim i onima s prosječnim mjesečnim prihodima iznad 2000 kuna po članu kućanstva.

Tablica 50

Što mislite biste li mogli i u kojoj mjeri da ste ČLAN/ČLANICA NEKE UDRUGE utjecati na odluke koje se tiču: CIJELE EUROPE? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili donekle	vrlo malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
naobrazba	osnovna škola ili manje	8,2	91,8	184
	srednja škola	12,0	88,0	481
	viša ili visoka škola	17,8	82,2	213
radni status	zaposlen	16,6	83,4	374
	nezaposlen (na HZZ -u)	8,2	91,8	117
	umirovljenik	10,1	89,9	253
prosječni mjesečni prihod po članu kućanstva	do 2000 kn	8,4	91,6	374
	od 2000 do 4000 kn	14,3	85,7	117
	više od 4000 kn	15,3	84,7	330

Tablica 51

Što mislite biste li mogli i u kojoj mjeri da ste ČLAN/ČLANICA NEKE UDRUGE utjecati na odluke koje se tiču: GLOBALNIH MEĐUNARODNIH POJAVA I PROCESA? (značajne razlike, 2012.)

		izrazito ili donekle	vrlo malo ili uopće ne	N
		% odgovora		
dob	do 30 godina	10,3	89,7	215
	30-59 godina	13,7	86,3	507
	60 i više godina	6,3	93,7	151
naobrazba	osnovna škola ili manje	8,6	91,4	215
	srednja škola	11,5	88,5	507
	viša ili visoka škola	17,0	83,0	151
radni status	zaposlen	15,8	84,2	374
	nezaposlen (na HZZ-u)	7,7	92,3	114
	umirovljenik	10,4	89,6	253

Procjenjujući utjecaj osobe kao člana udruge na odluke koje se donose na razini globalnih međunarodnih pojava i procesa, kao značajne razlikovne varijable utvrđene su dob, stupanj obrazovanja i radni status. Građani u dobi od 30 do 59 godina, zaposleni, kao i oni višeg ili visokog stupnja obrazovanja značajno češće misle da kao članovi udruge mogu izrazito ili donekle utjecati na odluke koje se tiču globalnih međunarodnih pojava i procesa.

3.12. Sažetak

Pozitivan opći stav o radu udruga izražava tri četvrtine građana, nešto manje od jedne četvrtine građana izražava neutralan stav, dok je udio građana s negativnim općim stavom zanemariv. Navedeni rezultati podjednaki su onima utvrđenim telefonskom anketom 2007. godine, te ako uzmemo u obzir teorijsku grešku koja se veže uz oba uzorka od +/- 6,4%, možemo zaključiti da nije došlo do promjene u općem stavu javnosti prema udrugama.

Analiza općeg stava o udrugama s obzirom na sociodemografska obilježja ukazuje da je pozitivniji opći stav karakterističniji za osobe mlađe dobi, zaposlene osobe i osobe iz naselja srednje i velike urbaniziranosti. Nalazi iz 2007. godine prema kojima je pozitivniji stav prema udrugama bio karakterističniji za obrazovanije, viših mjesečnih prihoda i više lijeve političke orijentacije ove godine nisu potvrđeni, dok je ove godine utvrđeno da je pozitivan opći stav prema udrugama karakterističniji za osobe iz naselja velikog i srednjeg stupnja urbaniziranosti, što se nije pokazalo 2007. godine.

Kao i u telefonskoj anketi 2007. godine, hrvatski građani većinom izražavaju pozitivno mišljenje o udrugama na mjerama posebnih stavova, iako u manjoj mjeri nego na mjeri općeg stava. Tako se nešto manje od tri petine građana slaže s tvrdnjama da udruge imaju važnu ulogu u isticanju i rješavanju problema u društvu, da su danas udruge u svom radu mnogo djelotvornije nego prije pet

godina kao i da udruge u velikoj mjeri poboljšavaju uvjete i kvalitetu života u zajednici. Također, između polovine i tri petine građana slaže se da bi vlasti trebale ohrabrivati aktivnosti udruga kroz smanjenje poreza za njih i kroz izravno financiranje. Osim pozitivnih stavova o udrugama, u određenom dijelu javnosti prisutno je i poneko negativno mišljenje o njihovom radu. Tako se oko trećina javnosti slaže s tvrdnjom koja kazuje da udruge često imaju neke dodatne ciljeve koji nisu javni i vidljivi na prvi pogled, a približno petina javnosti ne slaže se s tvrdnjom koja kazuje da je većina udruga i njihovih članova poštena i etična u raspolaganju novcima.

Zastupljenost pozitivnih i negativnih stavova o udrugama dijelom je podjednaka onoj utvrđenoj 2007. godine, pri čemu se o značajnijim promjenama može govoriti kod četiriju od osam analiziranih posebnih stavova. U dva se slučaja radi o promjeni u smjeru pozitivnijeg stava prema udrugama u odnosu na nalaze iz 2007. (izraženije slaganje s tvrdnjom da su danas udruge djelotvornije nego prije pet godina te manje slaganje s tvrdnjom da udruge imaju neke dodatne ciljeve), a u dva se slučaja može govoriti o većoj kritičnosti vezanoj uz financiranje udruga (manje zastupljeno slaganje s dvije tvrdnje prema kojima vlasti trebaju financirati udruge ili im financijski olakšavati rad).

Na mjerama posebnih stavova dosljedne razlike s obzirom na sociodemografska obilježja utvrđene su u pogledu dobi, prosječnog mjesečnog prihoda, stupnja urbaniziranosti i političke orijentacije, dok niti u jednom slučaju nije potvrđena razlika s obzirom na spol. U pravilu pozitivniji stavovi karakterističniji su za osobe mlađe i srednje životne dobi, građana iz naselja velikog i srednjeg stupnja urbaniziranosti te građana lijeve ili centralne političke orijentacije, dok građani u skupini najnižih prosječnih mjesečnih prihoda češće izražavaju neutralan stav. Na manjem broju posebnih stavova utvrđene su i značajne razlike u pogledu stupnja naobrazbe i radnog statusa, pri čemu su pozitivniji stavovi karakterističniji za osobe visokog i srednjeg stupnja naobrazbe te zaposlene građane.

Prema mišljenju većine hrvatskih građana udruge izrazito ili umjereno doprinose podizanju svijesti ljudi o njihovim pravima (tako procjenjuje nešto više od polovine javnosti), a potom razvoju civilnog društva, razvoju demokracije te poboljšanju kvalitete života općenito (tako procjenjuje nešto manje od polovine građana). Istodobno polovina ili više građana smatra da udruge malo ili uopće ne doprinose rješavanju konkretnih životnih problema, sudjelovanju građana i građanki u procesima odlučivanja te oblikovanju politika u područjima koja utječu na svakodnevni život.

Usporedba ovogodišnjih rezultata s rezultatima iz 2007. godine pokazuje da se smanjio udio građana koji pri procjeni doprinosa udruga u različitim aspektima odgovaraju s „ne znam“, a da su se povećali udjeli građana koji pojedinačne doprinose udruga procjenjuju izrazitim/umjerenim ili malenim ili nikakvim. Uzimajući u obzir teorijsku grešku od 6,4% za oba ispitivanja, može se zaključiti da se kroz petogodišnje razdoblje povećao percipirani doprinos udruga poboljšanju kvalitete života općenito, dok se smanjio percipirani doprinos udruga razvoju civilnog društva i razvoju demokracije.

Pri procjeni veličine pojedinačnih doprinosa rada udruga dosljedne razlike u pogledu sociodemografskih obilježja utvrđene su s obzirom na dob i stupanj naobrazbe. Pritom mlađi i obrazovaniji građani u pravilu sve obuhvaćene doprinose rada udruga češće ocjenjuju izrazitima ili umjerenima. Razlike u procjeni doprinosa udruga u manjem broju slučajeva utvrđene su i u pogledu prosječnog

mjesečnog prihoda, radnog statusa, stupnja urbaniziranosti mjesta i političke orijentacije. Pritom građani viših prihoda, građani iz mjesta velikog stupnja urbaniziranosti i građani više lijeve političke orijentacije doprinose udruga češće ocjenjuju izrazitim i umjerenim (uz iznimku doprinosa rješavanju konkretnih životnih pitanja, gdje građani iz mjesta velikog stupnja urbaniziranosti češće smatraju da je doprinos malen ili nikakav). U pogledu radnog statusa značajne razlike utvrđene su samo u dva slučaja, pri čemu doprinose udruga izrazitim ili umjerenim češće ocjenjuju zaposleni, dok je u pogledu spola razlika utvrđena samo u jednom slučaju, gdje žene smatraju da udruge više doprinose rješavanju konkretnih životnih problema.

Relativno najveći udio javnosti (između 34% i 40%) drži da udruge imaju malen utjecaj na odluke na lokalnoj i nacionalnoj razini. S druge strane, da bi utjecaj udruga na obje ove razine trebao biti velik ili srednji, procjenjuje nešto više od četiri petine građana. Usporedba ovih nalaza s rezultatima iz 2007. godine pokazuje da se značajno smanjio udio građana koji ne znaju procijeniti veličinu sadašnjeg utjecaja udruga. Osim toga blago se povećao i udio građana koji utjecaj udruga procjenjuju malenim ili nikakvim, iako se zbog očekivanih pogrešaka obaju mjerenja ne može tvrditi da se radi o značajnom povećanju. S druge strane, kada se radi o procjeni poželjnog utjecaja udruga, usporedba s podacima iz 2007. godine ukazuje da se značajno povećao udio građana koji smatraju da bi utjecaj udruga i na lokalnoj i na nacionalnoj razini trebao biti srednji ili velik.

Kad je riječ o procjeni postojećeg stupnja utjecaja udruga glede analiziranih sociodemo-grafskih obilježja, značajne razlike utvrđene su s obzirom na stupanj naobrazbe (kod procjene utjecaja na lokalnoj razini) te s obzirom na dob (kod procjene utjecaja na nacionalnoj razini). Pritom da je sadašnji utjecaj udruga na lokalnoj razini srednji ili velik češće procjenjuju građani višeg i srednjeg stupnja naobrazbe, dok utjecaj udruga na nacionalnoj razini velikim ili srednjim češće procjenjuju građani mlađe i srednje dobi.

U pogledu procjena poželjnog stupnja utjecaja udruga, kod analiziranih sociodemografskih obilježja značajne razlike utvrđene su s obzirom na spol i stupanj urbaniziranosti naselja (kod procjene utjecaja na nacionalno razini) te političku orijentaciju (kod procjene utjecaja na lokalnoj i nacionalnoj razini). Pritom, da bi utjecaj udruga i na lokalnoj i nacionalnoj razini trebao biti srednji ili velik, češće procjenjuju građani lijeve i centralne političke orijentacije. Također, da bi utjecaj udruga na nacionalnoj razini trebao biti srednji ili velik, češće procjenjuju žene i građani iz naselja velikog stupnja urbaniziranosti.

Velika većina građana Hrvatske suglasna je u ocjeni da kao pojedinci uopće ne mogu utjecati na odluke koje se tiču lokalne zajednice, regije, čitave Hrvatske, cijele Europe i globalnih međunarodnih pojava i procesa (u rasponu od 51% do 80%), dok manji udio njih smatra da ni kao članovi udruga uopće ne mogu utjecati na odluke koje se tiču navedenih razina (u rasponu od 24% do 63%).

S druge strane, udio građana koji smatraju da kao članovi udruge mogu izrazito ili donekle utjecati na odluke na različitim razinama kreće se u rasponu od 10% (na razini globalnih međunarodnih pojava i procesa) do 40% (na razini lokalne zajednice).

Usporedba ovogodišnjih podataka o procjeni mogućeg utjecaja osobe kao pojedinca i kao člana/članice udruge s podacima iz 2007. godine ukazuje da se značajno povećao udio građana koji smatraju da kao pojedinci uopće ne mogu utjecati na odluke koje se tiču čitave Hrvatske (sa 64% 2007. godine na 73% ove godine). U pogledu procjene mogućeg utjecaja osobe kao člana udruge, značajne promjene uočljive su kod procjena za sve tri razine. Naime, ove godine bitno veći udio građana procjenjuje da kao članovi udruga uopće ne mogu utjecati na odluke koje se tiču svih triju razina obuhvaćenih u oba ispitivanja (od 8% više za razinu lokalne zajednice do čak 19% za razinu čitave Hrvatske). Na općenitoj razini utvrđeni rezultati ukazuju da se kroz petogodišnje razdoblje među hrvatskim građanima dodatno smanjila samopercepcija njihove efikasnosti ili mogućnost utjecaja kao pojedinaca na odluke na nacionalnoj razini, a kao članova udruga na sve tri razine te pogotovo na nacionalnoj. Tako sedam desetina građana procjenjuje da kao članovi ili članice udruga imaju nikakav ili malen utjecaj na odluke koje se tiču čitave Hrvatske, dok je 2007. godine tako procjenjivalo šest desetina građana.

Značajne razlike u procjenama mogućeg utjecaja osobe kao pojedinca utvrđene su s obzirom na stupanj naobrazbe, radni status, mjesečne prihode i, u manjem broju slučajeva, stupanj urbaniziranosti mjesta, političku orijentaciju i važnost vjere. Pritom mogući utjecaj osobe kao pojedinca na odluke na različitim razinama u pravilu većim ocjenjuju građani višeg stupnja naobrazbe, zaposleni te donekle građani iz naselja većeg stupnja urbaniziranosti, lijeve političke orijentacije i građani kojima je vjera niti važna niti nevažna.

Značajne razlike u procjenama mogućeg utjecaja osobe kao člana udruge utvrđene su s obzirom na dob, stupanj naobrazbe, visinu prihoda, radni status i stupanj urbaniziranosti. Pritom, mogući utjecaj osobe kao člana udruge u pravilu većim ocjenjuju građani mlađe i srednje dobi, višeg stupnja naobrazbe, viših mjesečnih prihoda, zaposleni građani te građani iz mjesta većeg stupnja urbaniziranosti.

IV. OPĆI ZAKLJUČCI

1. Više od osam desetina hrvatskih građana upoznato je s izrazom *udruga* (ili *nevladina organizacija*), pri čemu oko šest desetina javnosti zna značenje toga izraza, a malo više od dvije desetine samo je čulo za taj izraz, no ne zna mu značenje. Slično tome, oko šest desetina građana zna i konkretan ili opći naziv najmanje jedne udruge.

Nešto više od tri desetine građana poznaje najmanje jednu osobu koja je aktivan član ili članica neke udruge, a malo manje od tri desetine navodi da je osjetilo najmanje jednu od sedam obuhvaćenih posljedica rada udruge. Oko dvije desetine građana smatra se članom neke udruge, pri čemu jedna desetina navodi da su aktivni članovi udruge - volonteri. Dodatno, nešto manje od polovine građana izražava spremnost za uključivanje u rad udruge.

2. Malo više od sedam desetina hrvatskih građana izražava opći pozitivan stav prema radu udruge, a oko šest desetina izražava i pozitivne posebne stavove o radu udruge. Vrlo su mali udjeli građana koji izražavaju negativne stavove o udrugama, iako se može govoriti o postojanju određene sumnjičavosti prema udrugama kod otprilike tri desetine građana.

Općenito, građani su zadovoljniji postojećim doprinosom udruge podizanju svijesti ljudi o njihovim pravima, poboljšanju kvalitete života općenito, razvoju civilnog društva i demokracije nego doprinosom u rješavanju konkretnih životnih problema, sudjelovanju građana i građanki u procesima odlučivanja te oblikovanju politika u područjima koja utječu na svakodnevni život. Navedene pojedinačne doprinose rada udruge umjerenim ili izrazitim ocjenjuje do pet desetina građana. Istodobno oko šest desetina građana smatra da udruge općenito imaju malen ili nikakav utjecaj na lokalnoj i nacionalnoj razini, pri čemu više od osam desetina građana smatra da bi udruge na obje razine trebale imati veći utjecaj.

Hrvatski građani prilično su suglasni u ocjeni da kao pojedinci uopće ne mogu utjecati na odluke u lokalnoj zajednici i regiji, a pogotovo na odluke koje se tiču čitave Hrvatske, Europe ili globalnih međunarodnih procesa i pojava. Istodobno, oko četiri desetine građana drži da kao članovi udruge mogu donekle ili izrazito utjecati na odluke koje se tiču lokalne zajednice, nešto manje od tri desetine to misli za razinu regije, manje od dvije desetine građana to misli za razinu čitave Hrvatske, a oko desetina za odluke koje se tiču čitave Europe ili globalnih međunarodnih procesa.

3. U pogledu poznavanja izraza *udruga* i značenja tog izraza kao i poznavanja konkretnih udruge utvrđene su značajne razlike s obzirom na gotovo sva analizirana obilježja. Pritom je relativno najlošija upoznatost s izrazom *udruga* kao i s konkretnim udrugama karakterističnija za osobe starije od 60 godina, osobe nižeg stupnja naobrazbe, nižih mjesečnih prihoda, umirovljenike, osobe kojima je vjera važna te koje se s obzirom na političku orijentaciju smještaju desno.

S obzirom na sociodemografska obilježja u pogledu stavova prema udrugama utvrđeno je da su pozitivniji stavovi u pravilu karakterističniji za osobe mlađe (i srednje) dobi, građane višeg stupnja

naobrazbe, zaposlene, osobe iz mjesta srednjeg (ili velikog) stupnja urbaniziranosti, osobe koji su više lijeve (ili lijeve i središnje) političke orijentacije te one kojima vjera nije važna.

4. Na temelju usporedbe podataka iz ovogodišnjeg istraživanja s podacima prikupljenima 2007. godine može se utemeljeno zaključiti da se kroz petogodišnje razdoblje povećala vidljivost udruga.

Zaključak o povećanju vidljivosti udruga kroz petogodišnje razdoblje temelji se na utvrđenom znatnom povećanju udjela građana koji razumiju značenje izraza *udruga*, znatnom povećanju udjela građana koji poznaju članove udruge, povećanju udjela građana koji navode da su osjetili neku korisnu posljedicu rada udruga te znatnom povećanju udjela građana koji se smatraju članovima udruga. Drugim riječima, svi obuhvaćeni pokazatelji vidljivosti udruga (kod kojih je moguća usporedba s nalazima iz 2007. godine) jednoznačno ukazuju na povećanje vidljivosti udruga. Uz ove nalaze koji izravno ukazuju da se tijekom petogodišnjeg razdoblja povećala vidljivosti udruga, na povećanje vidljivosti udruga neizravno upućuje i utvrđena znatno manja zastupljenost odgovora „ne znam“ pri procjenama postojećeg i poželjnog utjecaja udruga.

Za razliku od vidljivosti udruga glede eventualnih promjena u javnoj percepciji udruga, usporedba ovogodišnjih nalaza s nalazima iz 2007. godine ne omogućuje u toj mjeri jednoznačan opći zaključak i sasvim jednostavan odgovor na pitanje je li danas javna percepcija pozitivnija ili negativnija nego 2007. godine. Gledano po pojedinačnim pokazateljima i uzimajući u obzir očekivanu pogrešku mjerenja za oba ispitivanja, više je pokazatelja kod kojih nisu utvrđene značajne promjene nego onih kod kojih jesu. Stoga je na temelju utvrđenih nalaza najopravdanije zaključiti da se na općenitoj razini i na razini većine pojedinačnih pokazatelja javna percepcija udruga nije bitno promijenila u odnosu na nalaze iz 2007. godine. Neovisno o ovakvom općenitom zaključku, utvrđene su i neke promjene dijelom u smjeru pozitivnije percepcije udruga, a dijelom u smjeru veće kritičnosti prema udrugama. Javna percepcija udruga pozitivnija je na razini pojedinih posebnih stavova ili procjena; tako se udruge u ovogodišnjem ispitivanju u većoj mjeri procjenjuju djelotvornijima danas nego prije pet godina, manje se izražava sumnjičavost u pogledu postojanja nekih dodatnih ciljeva udruga, percipira se veći doprinos udruga poboljšanju kvalitete života i u većoj se mjeri smatra da bi udruge trebale imati veći utjecaj na lokalnoj i nacionalnoj razini. Ne manje važno, građani u većoj mjeri izražavaju i spremnost za uključivanje u rad udruga. Istodobno, može se reći da građani u odnosu na razdoblje otprije pet godina manje podržavaju vladinu financijsku pomoć udrugama, izražavaju veće nezadovoljstvo doprinosom udruga razvoju demokracije i razvoju civilnog društva, a (na granici značajnosti) manjim procjenjuju i sadašnji utjecaj udruga na lokalnoj i nacionalnoj razini.

Osim ovih promjena na izravnim pokazateljima odnosa javnosti prema udrugama, značajne promjene u odnosu na 2007. utvrđene su i u pogledu percipirane mogućnosti utjecaja osobe kao člana udruge. Naime, u odnosu na 2007. godinu građani percipiraju da kao članovi udruga imaju manju mogućnost utjecaja na odluke koje se tiču lokalne razine, razine regije i Hrvatske. Na temelju dostupnih podataka i analiza ne može se reći je li ova percipirana manja utjecajnost udruga nešto što se može tumačiti kao pokazatelj negativnije percepcije udruga (čemu se protivi utvrđena općenito veća izražena spremnost građana za uključivanjem u rad udruga) ili se uzroci za to vide izvan samih udruga (čemu u

prilog govori i manja percipirana efikasnost osobe kao pojedinca na nacionalnoj razini), pa to i ne odražava odnos javnosti prema samim udrugama.

U svakom slučaju eventualne promjene u javnoj percepciji udruga u odnosu na nalaze iz 2007. godine nisu očite na razini općeg stava, nego su donekle vidljive na razini pojedinih posebnih stavova, procjena pojedinih doprinosa udruga, poželjnog i mogućeg utjecaja udruga na različitim razinama, pri čemu je dio promjena u smjeru pozitivnije percepcije udruga, a dio u smjeru veće kritičnosti prema udrugama.

U pogledu sociodemografskih obilježja, religioznosti i političke orijentacije kao izvora razlika u vidljivosti i javnoj percepciji udruga može se reći da ovogodišnji nalazi potvrđuju nalaze prijašnjih anketa iz 2007., 2006. i 2005. godine, iako se kod nekih pojedinačnih pitanja pojavljuju razlike u odnosu na dosadašnja ispitivanja - u smislu da nisu uvijek sva ista sociodemografska obilježja potvrđena kao značajne razlikovne varijable. Drugim riječima, utvrđene razlike s obzirom na sociodemografska obilježja između ovog i prijašnjih ispitivanja u pravilu su samo u značajnosti ili neznačajnosti pojedinog obilježja kao razlikovne varijable, ali ne i u smjeru utvrđenih razlika.

V. PRILOG

Usporedni prikaz odgovora u ispitivanju 2007. i 2012. za pojedina pitanja

Tablica 52

Prema Vašem mišljenju koliko rad udruga doprinosi...

		izrazito	umjereno	malo	uopće ne	ne znam	bez odgovora	N
podizanju svijesti ljudi o njihovim pravima	2012.	20,7	35,8	28,6	8,6	5,8	0,6	1004
	2007.	20,8	30,3	29	4	15,8	0,1	1000
razvoju civilnog društva	2012.	13,9	34,8	33,2	10,6	7,1	0,0	1004
	2007.	13,7	33,4	28,7	4,8	19,3	0,1	1000
razvoju demokracije u Hrvatskoj	2012.	13,7	35,0	32,1	10,6	8,5	0,0	1004
	2007.	15,1	32,5	30,2	4,5	17,7	0	1000
poboljšanju kvalitete života općenito	2012.	16,1	31,7	30,6	16,7	4,8	0,2	1004
	2007.	9,7	27,5	31,2	13,9	17,5	0,2	1000
rješavanju konkretnih životnih problema ljudi ili određenih društvenih skupina	2012.	14,5	29,8	34,8	14,2	5,3	1,4	1004
	2007.	10,2	28,9	35,3	8,1	17,7	0,2	1000
sudjelovanju građana i građanki u procesima odlučivanja	2012.	5,8	26,5	37,1	22,0	7,6	1,0	1004
oblikovanju politika u područjima koja utječu na svakodnevni život	2012.	5,0	19,3	36,4	26,7	11,6	1,0	1000

Tablica 53

Koliki je prema Vašem mišljenju SADAŠNJI utjecaj udruga?

	na lokalnoj razini		na nacionalnoj razini	
	2007.	2012.	2007.	2012.
	% odgovora		% odgovora	
velik	2,1	3,7	3,8	4,6
srednji	25,1	23,8	25,7	26,9
malen	36,5	40,1	32,7	34,0
nikakav	18,1	21,9	14,7	22,3
ne znam	18,2	10,4	23,1	11,8
bez odgovora	0,0	0,2	0,0	0,2
N	1000	1004	1000	1004

Tablica 54

Prema Vašem mišljenju koliki bi utjecaj udruge TREBALE IMATI?

	na lokalnoj razini		na nacionalnoj razini	
	2007.	2012.	2007.	2012.
	% odgovora		% odgovora	
velik	41,0	47,4	38,6	46,8
srednji	32,5	37,8	32,8	37,5
malen	6,6	5,9	7,0	6,4
nikakav	1,0	2,0	1,9	2,1
ne znam	18,5	6,6	19,4	7,0
bez odgovora	0,4	0,3	0,3	0,3
N	1000	1004	1000	1004

Tablica 55

Slijedi niz tvrdnji o udrugama. Molimo Vas da uza svaku tvrdnju kažete u kojoj mjeri se s njom slažete ili ne slažete.

		% odgovora 2007. (N=1000) i 2012. (N=1004)					
		Potpuno se slažem	Uglavnom se slažem	niti se slažem niti ne slažem	uglavnom se ne slažem	uopće se ne slažem	bez odgovora
Pozitivno vrednovanje važnosti i uloge udruga u društvu							
Udruge u velikoj mjeri poboljšavaju uvjete i kvalitetu života u zajednici	2012.	18,9	40,3	26,1	9,0	5,3	0,3
	2007.	18,2	41,5	26,9	8,9	3,8	0,6
Danas su udruge u svom radu mnogo djelotvornije nego prije pet godina	2012.	30,9	28,2	24,9	8,4	7,4	0,2
	2007.	19,9	36,7	29,5	9,0	4,3	0,5
Udruge imaju važnu ulogu u isticanju i rješavanju problema u društvu	2012.	22,4	34,3	28,8	8,6	5,5	0,4
	2007.	22,9	41,3	26,4	5,1	2,7	1,6
Sumnjičavost prema udrugama i njihovim ciljevima							
Većina ljudi koji su aktivni u udrugama rade to zbog nekog osobnog interesa	2012.	15,0	23,6	28,5	19,6	13,1	0,2
	2007.	14,6	26,6	29,8	19	9,4	0,6
Većina udruga i njihovih članova poštena je i etična u raspolaganju novcem koji dobivaju	2012.	12,6	25,7	39,4	14,6	7,4	0,3
	2007.	9,2	32,8	35,6	13	8,2	1,2
Udruge često imaju neke dodatne ciljeve koji nisu javni i vidljivi na prvi pogled	2012.	12,0	22,6	41,4	16,5	7,0	0,4
	2007.	19,3	30,3	33,1	11,3	4,7	1,3
Odnos vlasti i udruga							
Vlasti bi trebale više izravno financirati udruge (davati im novac).	2012.	25,8	28,6	22,6	12,2	10,6	0,2
	2007.	23,7	35,5	29,8	7,2	3,2	0,6
Vlasti bi trebale ohrabrivati aktivnosti udruga kroz smanjenje poreza za njih	2012.	29,3	21,6	30,5	11,2	7,1	0,3
	2007.	24,9	37,7	29,2	5,6	2,2	0,4

Tablica 56

Pit. 13. Što mislite možete li i u kojoj mjeri Vi KAO POJEDINAC utjecati na odluke koje se tiču:

	% odgovora 2007. (N=1000) i 2012. (N=1004)					
	izrazito	donekle	vrlo malo	uopće ne	ne znam	bez odgovora
lokalne zajednice						
2012.	1,3	11,8	31,1	50,6	5,1	0,2
2007.	0,4	12,2	30,6	48,0	8,8	0,0
regije						
2012.	1,0	6,7	21,5	65,3	5,3	0,2
2007.	0,1	6,9	22,6	61,3	9,0	0,1
čitave Hrvatske						
2012.	0,6	3,6	15,3	73,0	7,3	0,2
2007.	0,1	4,7	20,7	63,8	10,6	0,1
čitave Europe						
2012.	0,7	1,5	9,9	78,9	8,8	0,2
2007.	-	-	-	-	-	-
globalnih međunarodnih procesa i pojava						
2012.	0,7	1,1	9,5	80,0	8,4	0,2
2007.	-	-	-	-	-	-

Tablica 57

Što mislite možete li i u kojoj mjeri Vi kao ČLAN/ČLANICA NEKE UDRUGE utjecati na odluke koje se tiču:

	% odgovora 2007. (n=1000) i 2012. (n=1004)					
	izrazito	donekle	vrlo malo	uopće ne	ne znam	Bez odgovora
lokalne zajednice						
2012.	7,0	33,4	24,6	24,3	10,2	0,5
2007.	3,8	28,8	32,5	16,3	17,5	1,1
regije						
2012.	4,7	23,4	24,4	36,1	10,8	0,5
2007.	2,8	19,0	34,4	23,7	19,0	1,1
čitave Hrvatske						
2012.	2,7	14,5	21,6	48,7	12,0	0,5
2007.	3,2	15,4	30,3	30,2	19,8	1,1
čitave Europe						
2012.	1,9	8,1	13,5	62,4	13,7	0,5
2007.	-	-	-	-	-	-
globalnih međunarodnih procesa i pojava						
2012.	2,1	7,6	13,2	62,5	14,0	0,6
2007.	-	-	-	-	-	-